

2003

ÅRSBERETNING 2003

Fokus Bank

del av Danske Bank

ÅRSBERETNING

Konsernet Fokus Bank hadde for 2003 et driftsresultat før tap og skatt på 552,6 millioner kroner, mot 528,0 millioner kroner året før. Årsresultatet ble 296,1 millioner kroner mot 443,2 millioner kroner i det foregående år. Endringen i årsresultatet skyldes i all hovedsak at det i 2002 ble inntektsført en gevinst ved realisasjon av aksjene i Europay Norge AS. Fokus Bank har hatt en god underliggende utvikling i 2003.

Resultat av ordinær drift tilsvarende en egenkapitalavkastning på 7,0 prosent etter skatt.

Forvaltningskapitalen har i løpet av året vokst med 8,5 milliarder kroner til 67,7 milliarder kroner, tilsvarende en vekst på 14,4 prosent. Ordinære innskudd er gjennom året redusert med 4,0 prosent, mens brutto utlån har økt med 13,3 prosent.

VIRKSOMHETEN I 2003

Fokus Bank har i 2003 hatt høy vekst og god lønnsomhet i et marked som ellers har vært preget av internasjonal lavkonjunktur og lav investeringsaktivitet. Veksten er oppnådd gjennom betydelige markedsinvesteringer, mens lønnsomheten er opprettholdt gjennom økte inntekter og effektivisert drift. Utviklingen har medført at Fokus Bank har tatt ytterligere markedsdeler innen både bedrifts- og personmarkedet.

Bankens vekst innen bedriftsmarkedet er spesielt sterk blant de største kundene, og Fokus Bank er nå hovedbankforbindelse for mer enn 10 prosent av Norges 500 største bedrifter. Profilundersøkelser blant eksisterende og potensielle bedriftskunder viser at bankens generelle profil er styrket, og at Fokus Bank fremheves som en spesielt sterk leverandør av internasjonale løsninger.

Bankens internasjonale profil har blitt ytterligere forsterket gjennom vellykket lansering og implementering av bankens nye internasjonale bedriftsterminalsystem – Business Online. Videre har banken styrket sitt tilbud gjennom Fokus Markets – bankens enhet for blant annet rente- og valutasikring. I tillegg har banken investert betydelige ressurser innen spesialområder som strukturert finansiering, cash management og trade finance. Kundeundersøkelser viser at bedriftskundenes tilfredshet er høy.

Bankens vekst i personmarkedet har også vært meget god. Veksten har vært spesielt høy i og ved de fire største byene; Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. Veksten har vært aller sterkest i Oslo/Østlandsområdet, der brutto utlånsvekst for 2003 har vært nærmere 40 prosent. Felles for de største byene er at Fokus Bank har fått stadig flere kunder i de øvre innteksgruppene og blant kunder med god spareevne. Banken har hatt stor suksess med egne betjeningskonsepter for disse kundene, og dette har gjort at en økende andel av kundemassen har blitt total kunder.

En av forklaringene bak veksten er opprettelse av nye kontorer. I tillegg til å videreutvikle alle de kontorene som ble etablert i 2002, har banken i 2003 etablert fire nye kontorer, mens ytterligere kontorer er under etablering. Samtlige etableringer har funnet sted i bankens prioriterte vekstområder. Som et ledd i denne tilpasningen av kontorstrukturen, er tre kontorer solgt i løpet av året.

Veksten i personmarkedet er også et resultat av gode rådgivningstilbud. Fokus Bank har i sitt tilbud lagt til rette for produktnøytral rådgivning basert på den enkelte kundes behov. Denne tilnærmingen har gitt omfattende tilpasninger i bankens spareområde, der den kunderettede delen er styrket, mens den produksjonsrettede er skilt ut og konkurranseutsatt. Konsekvensen av dette er at kundene nå blir tilbudt de beste produktene fra de beste leverandørene. Blant annet tilbyr Fokus Bank fond fra de beste norske og internasjonale fondsleverandørene. Spareområdet har forøvrig vært påvirket av at generell usikkerhet med hensyn til utviklingen i aksjemarkedet, og kundenes etterspørsel etter kapitalgaranterte produkter har økt.

Tilgangen av nye kunder har blitt styrket gjennom generelt gode betingelser, og særlig når det gjelder fastrente-lån. Dette er tilbud som er muliggjort gjennom funding basert på Danske Bank konsernets AA-rating.

For å gjøre bankens produkter og tjenester mest mulig tilgjengelige for kundene, har Fokus Bank valgt en løsning som foruten fysisk tilstedeværelse også vektlegger supplerende elektroniske kanaler. Blant de nye tjenestene i nettbanken er personalisering og forenklete kontaktmuligheter inn mot egen rådgiver. Bankens nettbank har i flere uavhengige nettbankundersøkelser blitt vurdert som en av Norges aller beste.

Mens investeringstakten har økt, har driften blitt effektivisert. Investeringene har blitt brukt til å styrke det kunderettede tilbudet i form av nye kontorer, økt kompetanse og nye elektroniske tjenester. Effektiviseringen av driften har gjort at den sterke veksten har blitt gjennomført uten tilførsel av ekstra administrative ressurser.

Fokus Bank har over lengre tid prioritert kredittkvalitet. Bankens tapsavsetninger er derfor på et moderat nivå. Banken har innen dette området hatt stor nytte av Danske Bank konsernets kompetanse innen risikostyring. Behovet for denne type kompetanse har vært aktualisert av usikkerheten i de økonomiske rammebetingelsene.

Fokus på kundetilfredshet er også utgangspunkt for bankens satsing på utvikling av de menneskelige ressursene - HR-området. Som en del av dette arbeidet har banken videreført og utvidet et eget program for lederutvikling. I tillegg ble det ved starten av 2003 etablert et konsept kalt "Fokus Ambassadør", der formålet er å utvikle positive rollemodeller blant bankens medarbeidere. Årets medarbeiderundersøkelse i Fokus Bank viser at den generelle tilfredsheten er meget god, og at stoltheten over å jobbe i banken har kommet opp på et svært høyt nivå. Dette vurderes som viktig i et marked der dyktige medarbeidere med de riktige holdningene vil være et av de viktigste konkurransefortrinnene.

RESULTATREGNSKAPET

Konsernet Fokus Bank hadde for 2003 et driftsresultat før tap og skatt på 552,6 millioner kroner, mot 528,0 millioner kroner året før. Årsresultatet ble 296,1 millioner kroner, mot 443,2 millioner kroner i 2002. Endringen i årsresultatet skyldes i all hovedsak at det i 2002 ble inntektsført en gevinst ved salg av aksjene i Europay Norge AS.

Resultatet for 2003 er påvirket av økte renteinntekter, økte driftsinntekter og kraftig investeringstakt i etablering av kontorer og nye IT-løsninger for kundene.

Inntekter

Netto renteinntekter utgjør 1 285,6 millioner kroner, en økning på 51,6 millioner kroner sammenlignet med 2002. Økningen i netto renteinntekter skyldes en vesentlig økning i bankens utlån og økte inntekter fra handelsaktiviteter i Markets. Fokus Bank har gjennom 2003 gjennomført syv renteendringer som følge av endringer i Norges Bank sin styringsrente.

Sum andre driftsinntekter utgjør 447,9 millioner kroner, en økning på 29,7 millioner kroner fra 2002. Økningen skyldes i hovedsak økte provisjonsinntekter og gevinster fra verdipapirer.

Aksjeutbytte og inntekter av verdipapirer er redusert med 7,1 millioner kroner fra 2002 til 2003. Inntektsreduksjonen skyldes en reduksjon av bankens beholdning av anleggsaksjer.

Netto provisjonsinntekter er økt med 15,4 millioner kroner fra 2002 til 2003. Økningen skyldes i hovedsak økte transaksjonsinntekter fra betalingsformidling.

Netto gevinst/tap verdipapirer er økt med 19,5 millioner kroner fra 2002 til 2003. Inntektsøkningen skyldes i all hovedsak kursgevinster på obligasjoner.

Netto gevinst valuta og finansielle derivater er økt med 7,1 mill kroner.

Andre driftsinntekter utgjør 65,7 millioner kroner, en reduksjon på 5,2 millioner kroner fra 2002. Nedgangen skyldes i hovedsak at det i 2002 ble tilbakeført avsetning til skadeerstatning i Fokus Kredittforsikring AS.

Kostnader

Samlede driftskostnader utgjør 1 180,9 millioner kroner, en økning på 56,7 millioner kroner fra forrige år. De vesentligste årsaker til økningen er etablering av nye kontorer og investering i nye elektroniske løsninger.

Personalkostnadene er 45,8 millioner kroner høyere i 2003 enn i 2002. Økningen skyldes i hovedsak etablering av nye kontorer, samt generell lønnsvekst.

De generelle administrasjonskostnadene har økt med 21,6 mill kroner det siste året, hovedsakelig relatert til økte utviklingskostnader, som blant annet til kundeløsningen Business Online.

Avskrivninger av varige driftsmidler er redusert med 5,5 millioner kroner. Årsaken til nedgangen er et redusert nivå på anskaffelse av IT-utstyr i 2003 sammenlignet med 2002.

Kostnadsgraden målt som sum ordinære kostnader i forhold til sum ordinære inntekter, utgjør 0,68, hvilket er uendret i forhold til 2002.

Tap på utlån og garantier

Netto tap på utlån ble 147,8 millioner kroner for 2003, mot 128,6 millioner kroner i 2002. De spesifiserte tapsavsetningene fordeler seg med 84,6 prosent på næringsliv og 15,4 prosent på privatpersoner.

Fokus Bank har redusert de uspesifiserte tapsavsetningene med 46,1 millioner kroner i 2003, og økt de spesifiserte tapsavsetningene tilsvarende. Denne endringen i tapsavsetningene skyldes at en stadig større andel engasjementer er individuelt vurdert.

Når det gjelder forventede tap vises det til egen note.

Gevinst på langsiktige verdipapir

Gevinst på anleggsaksjer er redusert med 147,4 millioner kroner fra 2002 til 2003. Nedgangen skyldes at det i 2002 ble realisert aksjer i Europay Norge AS.

Skatt

Fokus Bank konsernet har en skattekostnad på 119,7 millioner kroner i 2003. Skattekostnaden er i hovedsak en reduksjon av Fokus Banks utsatte skattefordel.

Disponering av resultatet

Årets resultat, et overskudd på 283,8 millioner kroner, foreslås disponert ved overføring til annen egenkapital.

BALANSEN

Forvaltet kapital

Konsernets forvaltningskapital er i 2003 økt med 8,5 milliarder kroner, tilsvarende 14,4 prosent, og er ved utgangen av året 67,7 milliarder kroner.

Brutto utlån til kunder er 57,9 milliarder kroner, en økning på 13,3 prosent fra forrige år. Veksten fordeler seg med 9,6 prosent og 17,1 prosent på henholdsvis næringslivs- og personkunder. Innskudd fra kunder var 28,7 milliarder kroner ved utgangen av året, en reduksjon på 1,2 milliarder kroner, tilsvarende 4,0 prosent. Innskudd fra personkunder er økt med 1,5 prosent, mens innskudd fra næringslivskunder er redusert med 6,9 prosent.

Bankens innskuddsdekning, målt som innskudd fra kunder i prosent av brutto utlån, utgjør 49,5 prosent ved utgangen av året. Sammenlignet med utgangen av 2002 er dette en reduksjon på 8,9 prosentpoeng.

Fokus Banks øvrige finansiering skjer i hovedsak gjennom Danske Bank. Som en konsekvens av dette er verdipapirer utstedt av Fokus Bank redusert til 5,4 milliarder kroner og innlån fra kredittinstitusjoner (Danske Bank) økt med 10,5 milliarder kroner.

Kapitaldekning og egenkapital

Ved utgangen av året har Fokus Bank ASA en kjernekapitaldekning på 9,5 prosent for morselskapet og 7,4 prosent for konsernet. Tilsvarende tall var pr. 31.12.02 henholdsvis 9,7 prosent og 8,0 prosent. Kapitaldekningen pr. 31.12.03 tilsvarer henholdsvis 13,4 prosent og 10,5 prosent for morselskap og konsern.

Prinsippet om fortsatt drift er lagt til grunn for avleggelsen av årsregnskapet.

Risikostyring

Bankens risikostyring tar utgangspunkt i kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko og likviditetsrisiko. Kredittrisikoen representerer den største risikoen i banken, og har følgelig størst oppmerksomhet.

Styring og overvåkning av kredittrisikoen i bankens utlånsportefølje skjer fra sentralt hold og er regulert av bankens kredittpolitikk og kredittstrategier. Porteføljens sammensetning styres videre ut fra fastsatte rammer for maksimal eksponering innen bestemte næringer. Alle engasjementer er klassifisert ut fra risiko, etter klart definerte regler.

Kombinasjonen av lokal kunnskap, felles retningslinjer og sentral overvåkning har gitt redusert eksponering i risikoutsatte bransjer, og har videre redusert summen av misligholdte engasjementer. Boniteten i den samlede utlånsportefølje vurderes som tilfredsstillende.

Banken følger løpende opp på operasjonell risiko som kan gi tap som følge av svikt i interne prosesser eller systemer, samt som følge av bedrageri eller andre eksterne forhold.

Bankens markedsrisiko består av rente-, aksjekurs og valutarisiko. Risikoen er lav i forhold til bankens egenkapital. Banken driver ikke egenhandel med omløpsaksjer. Rente- og valutarisiko holdes på et meget lavt nivå. Posisjonene blir dessuten overvåket regelmessig for å sikre at risikoen holdes innenfor vedtatte rammer.

Banken har veldefinerte rammer for likviditetsstyring.

Medarbeidere

Ved årsskiftet hadde konsernet 1064 ansatte. Omregnet til årsverk var tallet 1029, hvorav 1007 var ansatt i Fokus Bank ASA. I løpet av 2003 er antall årsverk i konsernet økt med 2.

Det er etablert en lokal bedriftsoverenskomst som regulerer forhold mellom ansatte og ledelse innenfor områdene lønnspolicy, arbeidstidssystemer, kompetanseutvikling og rekruttering.

Fokus Bank har en forholdsmessig lik andel av kvinner og menn i organisasjonen, hvor andelen kvinner per i dag er 53 prosent. Ved rekruttering av medarbeidere til banken er det et overordnet mål å sikre en jevn fordeling mellom kjønnene. Andelen kvinner i ledende stillinger er 27 prosent.

Banken har bedriftshelsetjeneste for å sikre et godt arbeidsmiljø for de ansatte, og hvor det særlig fokuseres på forebyggende tiltak. Det er ikke registrert noen alvorlige skader eller ulykker i Fokus Bank i 2003. Sykefraværet har i 2003 vært på 4,3 prosent, en nedgang fra 4,5 prosent i 2002.

Fokus Banks virksomhet er av en slik karakter at den i liten grad forurensar det ytre miljø.

Utsiktene fremover

Den internasjonale økonomien er ved inngangen til 2004 preget av forsiktig optimisme.

Norske bedrifter har bedret sine konkurransevilkår som følge av en vesentlig nedgang i det norske rentenivået, samtidig som kronkursen har svekket seg vesentlig. Det forventes at kredittetterspørselen innen bedrifts-markedet vil øke noe, og at kredittrisikoen innenfor næringsliv er forventet å falle noe. Kredittetterspørselen innen personkundemarkedet forventes å forbli høy. Det forventes videre at etterspørselen etter spareprodukter vil øke, og da særlig spareprodukter med moderat til lav risiko.

Den strategiske retningen som har ligget til grunn for arbeidet i 2003 vil bli videreført og forsterket i 2004. Dette gjelder spesielt kunderetningen av virksomheten, rendyrking av kjernevirksomheten og en god kredittstyring. Samtidig vil strukturelle endringer i den norske finansnæringen gi muligheter for utfordrere. Fokus Bank er godt posisjonert til å utnytte disse mulighetene, og har høye ambisjoner om å ta ytterligere markedsandeler. Bankens filosofi er enkel, men krevende – fornøye kunder er den sikreste veien til langsiktig lønnsomhet.

Styret

Styret i Fokus Bank ASA består av:

Bankdirektør Søren Møller Nielsen, formann
Ordførende direktør Peter Straarup, nestformann
Administrerende direktør Bjørn Arnestad
Sorenskriver Mette Cecilie Greve
Administrerende direktør Anton Jenssen jr.
Administrerende direktør Torbjørn R. Skjerve
Administrerende direktør Thomas F. Borgen
Hovedtillitsvalgt Vibeke Ulvin (ansattevalgt)

Varamedlemmer

Viseadministrerende direktør Terje Svendsen
Jon Magnar Hagen (ansattevalgt)
Finn Roy Orholm (ansattevalgt)

Søren Møller Nielsen

Peter Straarup

Bjørn Arnestad

Mette Cecilie Greve

Anton Jenssen jr.

Torbjørn R. Skjerve

Thomas F. Borgen

Vibeke Ulvin

Trondheim 30. januar 2004

RESULTATREGNSKAP

Morbank

Konsern

2002	2003	mill.kr	Note	2003	2002
4 352,3	3 631,7	Renteinntekter og lignende inntekter	30	4 510,6	5 163,5
3 316,6	2 654,6	Rentekostnader og lignende kostnader	30	3 225,0	3 929,5
1 035,7	977,1	Netto rente- og kreditprovisjonsinntekter		1 285,6	1 234,0
168,2	240,6	Aksjeutbytte og andre inntekter av verdipapirer		20,4	27,5
366,9	400,9	Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester		354,3	335,8
(68,3)	(64,5)	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		(67,8)	(64,7)
4,7	24,2	Netto gevinst/ (-tap) verdipapirer		24,2	4,7
47,0	56,7	Netto gevinst/ (-tap) valuta og finansielle derivater		51,1	44,0
69,6	68,2	Andre driftsinntekter		65,7	70,9
588,1	726,1	Netto andre driftsinntekter	31	447,9	418,2
1 623,8	1 703,2	Sum driftsinntekter		1 733,5	1 652,2
513,2	561,6	Lønn, pensjoner og sosiale kostnader	27, 28	575,1	529,3
365,9	385,6	Generelle administrasjonskostnader	27	391,2	369,6
28,2	22,8	Av- og nedskrivninger av varige driftsmidler	23	22,8	28,3
189,1	186,8	Andre driftskostnader	32	191,8	197,0
1 096,4	1 156,8	Sum driftskostnader		1 180,9	1 124,2
		Driftsresultat før tap på utlån og gevinst/tap/nedskrivning			
527,4	546,4	på langsiktige verdipapirer		552,6	528,0
128,6	147,8	Tap (gevinst) på utlån og garantier	4, 5	147,8	128,6
(158,4)	(3,8)	Tap (gevinst) på finansielle anleggsmidler		(11,0)	(158,4)
557,2	402,4	Resultat av ordinær drift før skatt		415,8	557,8
114,6	118,6	Skatt på ordinært resultat	35	119,7	114,6
442,6	283,8	Resultat av ordinær drift etter skatt		296,1	443,2
0,0	0,0	Ekstraordinære kostnader		0,0	0,0
0,0	0,0	Skatt på ekstraordinært resultat		0,0	0,0
442,6	283,8	Resultat for regnskapsåret		296,1	443,2
		Disponeringer og overføringer			
0,0	0,0	Overført fra annen egenkapital		0,0	0,0
0,0	0,0	Sum overføringer		0,0	0,0
332,0	0,0	Utbytte		0,0	332,0
0,0	0,0	Overført til fond for vurderingsforskjeller		0,0	0,0
110,6	283,8	Overført til opptjent egenkapital	16	296,1	111,2
442,6	283,8	Sum disponert		296,1	443,2

BALANSE

Morbank

Konsern

2002	2003	mill.kr	Note	2003	2002
EIENDELER					
1 343,5	182,2	Kontanter og fordringer på sentralbanker		182,2	1 343,5
11 639,7	14 574,3	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	9	2 797,7	3 477,4
12 983,2	14 756,5	Utlån til kredittinstitusjoner		2 979,9	4 820,9
33 430,5	31 849,7	Brutto utlån til kunder	2,5,6,7,8,29,37	57 949,4	51 144,6
(1 281,6)	(1 245,1)	Spesifiserte tapsavsetninger	3	(1 245,1)	(1 281,6)
(171,7)	(125,6)	Uspesifiserte tapsavsetninger	3	(125,6)	(171,7)
31 977,2	30 479,0	Netto utlån til kunder		56 578,7	49 691,3
1,3	2,3	Overtatte eiendeler	25	2,3	1,3
2 900,8	6 375,0	Sertifikater og obligasjoner	19	6 378,5	2 904,2
284,0	339,4	Aksjer og andre verdipapirer	22	320,9	284,0
32,4	16,9	Eierinteresser i tilknyttede selskaper	20	35,4	32,4
872,6	1 309,2	Eierinteresser i konsernselskap	21,37	0,0	0,0
743,9	636,2	Immaterielle eiendeler	23, 35	643,2	750,0
214,1	202,9	Varige driftsmidler	23,24,25,26	202,6	213,8
175,0	373,5	Andre eiendeler		238,7	192,0
292,5	575,7	Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	28	367,8	344,0
50 477,0	55 066,6	SUM EIENDELER		67 748,0	59 233,9
GJELD OG EGENKAPITAL					
6 756,6	13 163,1	Gjeld til kredittinstitusjoner	12	25 512,0	14 975,9
29 856,6	28 675,7	Innskudd fra og gjeld til kunder	13	28 668,2	29 856,6
6 281,4	5 458,7	Sertifikater og og obligasjonsgjeld	14	5 458,7	6 281,4
1 155,2	1 194,2	Annen gjeld		1 437,6	1 468,1
146,5	354,8	Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter		452,6	365,4
528,9	204,3	Avsetninger til forpliktelser og kostnader	28,35,38	204,4	528,9
1 565,2	1 516,2	Ansvarlig lånekapital	15	1 516,2	1 565,2
46 290,4	50 567,0	SUM GJELD		63 249,7	55 041,5
1 843,4	1 863,4	Innskutt egenkapital *)	18	1 863,4	1 854,8
2 343,2	2 636,2	Opptjent egenkapital		2 634,9	2 337,6
4 186,6	4 499,6	SUM EGENKAPITAL	16,17	4 498,3	4 192,4
50 477,0	55 066,6	SUM GJELD OG EGENKAPITAL		67 748,0	59 233,9

Poster utenom balansen: Se note 33, 34, 36, 39

*) Aksjekapital: Totalt 136.324.267 aksjer pål. kr. 11,-

Søren Møller Nielsen

Peter Straarup

Bjørn Arnestad

Mette Cecilie Greve

Anton Jenssen jr.

Torbjørn R. Skjerve

Thomas F. Borgen

Vibeke Ulvin

OVERSIKT NOTER

- Note 1. Regnskapsprinsipper
- Note 2. Utlån og tap fordelt på kundesegmenter og bransjer
- Note 3. Endringer i spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger
- Note 4. Tap på utlån og garantier
- Note 5. Utlån og tap pr. region
- Note 6. Tapsutsatte, misligholdte og nullstilte engasjementer
- Note 7. Leasingavtaler
- Note 8. Utlån gitt som ansvarlig lånekapital
- Note 9. Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner
- Note 10. Endringer i ikke inntektsførte renter på utlån
- Note 11. Utlån og garantier fordelt på risikogrupper
- Note 12. Innskudd fra Kredittinstitusjoner
- Note 13. Innskudd fra kunder
- Note 14. Obligasjonslån
- Note 15. Bankens ansvarlige lånekapital
- Note 16. Spesifikasjon av egenkapitalendringer
- Note 17. Kapitaldekning
- Note 18. Eierforhold
- Note 19. Obligasjoner – sertifikater
- Note 20. Tilknyttede selskap
- Note 21. Aksjer i datterselskap
- Note 22. Beholdning andre langsiktige aksjer og andeler
- Note 23. Endringer i realaktiva
- Note 24. Investeringer i og salg av realaktiva 1999 – 2003
- Note 25. Overtatte eiendeler
- Note 26. Fast eiendom og leiekontrakter
- Note 27. Lønn og generelle administrasjonskostnader
- Note 28. Pensjoner morbank
- Note 29. Lån til tjeneste- og tillitsmenn
- Note 30. Renteinntekter og rentekostnader
- Note 31. Andre driftsinntekter
- Note 32. Andre driftskostnader
- Note 33. Restløpetid for hovedposter pr. 31.12.03
- Note 34. Avtalt tidspunkt for endring av rentebetingelser på hovedposter pr. 31.12.03
- Note 35. Skatter morbank
- Note 36. Garantiansvar, pantstillelser
- Note 37. Forholdet til datterselskap
- Note 38. Avsetninger til forpliktelser og kostnader
- Note 39. Finansielle derivater og finansiell risikostyring
- Note 40. Betingede utfall
- Note 41. Kontantstrømoppstilling

NOTE 1. REGNSKAPSPRINSIPPER

Generelt

Årsregnskapet for Fokus Bank konsernet og Fokus Bank ASA er satt opp i samsvar med norsk regnskapslovgivning, Kredittilsynets regnskapsforskrifter og i henhold til god regnskapsskikk. Aksjer i datterselskap tas inn etter kostmetoden i morbankens regnskap.

Konsolidering

Konsernselskapet omfatter Fokus Bank og selskaper hvor banken alene eller sammen med datterselskaper eier mere enn 50% av aksjene. Disse selskapene fremgår av note 21. I tillegg inngår tilknyttede selskap hvor banken eier mellom 20% og 50% og hvor eierinteressene gir grunnlag for innflytelse og er en langsiktig investering for konsernet. Disse selskapene fremgår av note 20.

Tilknyttede selskap er vurdert etter egenkapitalmetoden. Interne mellomværende, renter, provisjoner og interngevinster mellom selskapene i konsernet elimineres. For datterselskap ervervet i regnskapsåret, er resultatregnskapet konsolidert fra oppkjøpstidspunktet.

Føring av tap på utlån

Utlån bokføres til nominell verdi redusert med tapsavskrivninger. Tapsavskrivninger gjennomføres etter en spesifikk risikovurdering av det enkelte engasjement. Ved vurderingene legges det vekt på kundens betalings- evne og realisasjonsverdien av eventuelle sikkerheter.

Når et engasjement er misligholdt, stoppes som hovedregel inntektsføring av renter. Hovedregelen er også at inntektsførte, ikke betalte renter på samme engasjement i inneværende regnskapsår, blir tilbakeført i resultatregnskapet.

Som konstaterte tap regnes alle tap som er fastsatt gjennom konkurs, stadfestet akkord, gjeldsforhandlinger eller lignende.

Spesifiserte tapsavsetninger er avsetninger til dekning av påregnelige tap på engasjement som på balansedagen er identifisert som misligholdt eller tapsutsatt. Beregnet tap vil være differansen mellom engasjementets nominelle verdi og verdi av eventuelle sikkerheter. I denne vurderingen tas også hensyn til kundens øvrige forhold og eventuelle tiltak som er iverksatt for å bedre disse.

Et engasjement anses som misligholdt når det ikke betjenes som avtalt, og senest 90 dager etter forfalt, uoppgjort termin.

På utlån hvor lånebetingelser endres slik at verdien av utlånet blir vesentlig lavere enn verdien ville vært med ordinære rentebetingelser, føres differansen som konstatert tap. Differansen mellom pålydende og nedskrevet beløp inntektsføres over utlånets restløpetid.

I enkelte tilfeller vil banken i forbindelse med sitt inkassoarbeid overta eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for engasjementet. Når banken overtar slike eiendeler for raskt videresalg, vurderes disse til virkelig verdi og føres på egen linje under andre omløpsmidler i balansen.

Hvis banken overtar slike eiendeler til eget bruk eller anser eiendelene som en langsiktig investering, vurderes eiendelene til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet og klassifiseres som anleggsmiddel.

Uspesifisert tapsavsetning

Uspesifisert tapsavsetning omfatter avsetning til dekning av tap som må påregnes å inntreffe på engasjementer som ikke er identifisert og vurdert etter reglene om spesifiserte tapsavsetninger. Den uspesifiserte tapsavsetningen omfatter avsetninger for private og næringslivsengasjement.

Pr. årsskifte har ikke banken identifisert særskilte bransjer eller geografiske områder med behov for uspesifisert tapsavsetning. Bokførte avsetninger er basert på erfaringsmateriale og relevant statistikk.

Vurdering av eiendommer

Bankbygninger og andre faste eiendommer vurderes etter årsregnskapsforskriftens og regnskapslovens vurderingsregler for anleggsmidler.

Overtatte eiendeler vurderes etter årsregnskapsforskriftens og regnskapslovens vurderingsregler for omløpsmidler.

Se forøvrig note 26.

Verdipapirer

Bankens beholdning av obligasjoner og sertifikater er klassifisert som handelsportefølje. I handelsporteføljen inngår likvide verdipapir med henblikk på videresalg. Handelsporteføljen verdsettes til markedsverdi.

Aksjer er inndelt i porteføljene aksjer i datterselskap, tilknyttede selskaper og andre langsiktige aksjer. Som langsiktige aksjer klassifiseres de aksjene som er bestemt for varig eie, samt aksjer i datterselskap.

Aksjer som er klassifisert som langsiktig investering vurderes til anskaffelseskost. Dersom verdien av en langsiktig investering er lavere enn aksjens bokførte verdi og verdinedgangen ikke anses å være forbigående, nedskrives anleggsaksjen til virkelig verdi.

Vesentlige andeler i ansvarlige selskaper tas inn i regnskapet etter nettometoden, mens mindre andeler tas inn i regnskapet etter kostmetoden.

Utstedte obligasjoner

Utstedte obligasjoner føres opp i balansen til markedsverdi på utstedelsestidspunktet. Over- og underkurs på utstedte obligasjoner periodiseres lineært over gjenværende løpetid til forfall.

Jfr. note 14.

Utstedte aksjeindekserte obligasjoner klassifiseres som Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer. Regnskapsmessig deles aksjeindekserte obligasjoner opp, slik at de ulike elementene behandles separat. Obligasjonsdelen klassifiseres som en nullkupongobligasjon. Underkurs på obligasjonen resultatføres over obligasjonens løpetid. Den utstedte aksjeopsjonen vurderes sammen med den inngåtte sikringsforretningen, slik at eventuelle kurseffekter resultatføres.

Leasing

Leasingavtaler hvor konsernet er utleier, er i all hovedsak finansiell leasing. Finansiell leasing klassifiseres i balansen under utlån. Rentedelen av leien inntektsføres mens avdragsdelen bokføres som nedbetaling på utlån. Konsernets leasingavtaler gjelder i hovedsak leasing av biler og anleggsmaskiner.

Valuta

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner etter middelkurs notert mellom kjøps- og salgskurs pr. 31.12.03. Netto inntekt eller tap resultatføres som netto kursgevinst/-tap valuta. Eiendeler og gjeld i valuta er sikret ved tilsvarende poster på motsatt side av balansen eller ved sikringsavtaler utenfor balansen. Urealiserte gevinster og tap på fordringer og gjeld i utenlandsk valuta er nettoført mot tilsvarende tap og gevinster på sikringspostene. Inntekter og kostnader i valuta omregnes til norske kroner etter valutakursen på bokføringstidspunktet, jfr note 39.

Finansielle derivater

Finansielle derivater deles inn i to porteføljer, bankportefølje og handelsportefølje. Bankporteføljen inkluderer derivater handlet med formål å sikre bestemte poster i bankens balanse. Øvrige derivater inngår i handelsporteføljen.

Finansielle derivater omfatter rente- og valutakontrakter (swapper), terminkontrakter, opsjoner og kombinasjoner av de enkelte derivatene.

Sikringsforretninger

Avtaler inngått for å sikre et bestemt rentenivå eller en bestemt valutakurs på poster i bankens balanse defineres som sikringsforretning. Sikringsforretninger defineres normalt ved en-til-en forhold mot underliggende balansepost. Når de underliggende poster er for små til å kunne sikres en-til-en, sikres disse ved sikringsforretninger som har tilnærmet lik løpetid og hovedstol. Balansepost og tilhørende sikring identifiseres enten ved egen portefølje eller ved at en-til-en relasjon etableres og rapporteres sammen. Dette gjelder i hovedsak rentederivater.

Handelsforretninger

Alle avtaler som ikke sikrer balanseposter er definert som handelsforretninger.

Valutaderivater resultatføres i henhold til markedsverdi prinsippet og bokføres som netto kursgevinst-/tap valuta og finansielle derivater.

Resultat fra rentederivater bokføres etter markedsverdi prinsippet som kursgevinst/-tap valuta og finansielle derivater.

Markedsvurderingene bygger på observerte verdier i de aktuelle markeder eventuelt beregning av markedsverdier basert på rentekurver og lignende. Verdien av beholdningene beregnes som om de skulle bli likvidert på rapporteringstidspunktet. Verdiene vil ikke nødvendigvis tilsvare de beløp som selskapet vil kunne oppnå i markedet.

Porteføljestyling og annen risikostyring

Banken har et eget porteføljestyringssystem for alle låneengasjement. Alle kunder har fått definert en risikokategori med tilhørende tapsrisiko. Dette er et verktøy som letter styring og oppfølging av bankens kredittrisiko. Jfr. ellers beskrivelsen om føring av tap på utlån og tapsavsetninger.

Når det er behov for det, benytter banken derivater i sin sikring av rente- kurs- og valutarisiko. For styring av renterisiko, og i bruk ved rammer, benyttes sensitivitetsrammer som målebegrep. Beregning av posisjoner og følsomheter av disse følger den struktur som er satt opp i disse rammene. Jfr beskrivelse i note 34.

Periodisering av renter, provisjoner og gebyrer

Renter, provisjoner og gebyrer tas inn i resultatregnskapet etterhvert som disse opptjenes som inntekt eller påløper som kostnader. Gebyrer som er direkte betaling for utførte tjenester tas til inntekt når de betales. Gebyrer som overstiger kostnadene forbundet med etablering av det enkelte lån periodiseres.

Inntektsføring og tilbakeføring av renter på tapsutsatte lån

Inntektsførte, ikke betalte renter tilbakeføres når det er usikkert om kunden har tilstrekkelig evne til å betjene sitt engasjement, og rentene på engasjementet ikke er tilstrekkelig sikret.

Avsetninger for omstillingstiltak

I forbindelse med restrukturering av virksomheten foretas det en vurdering av behovet for avsetninger for omstillingstiltak. Dersom utgiftene knyttet til iverksatte tiltak ikke kan sies å bidra til inntekter i kommende regnskapsperioder, og de fremtidige forpliktelsene representerer reelle forpliktelser på balansedagen, kostnadsføres utgiftene i inneværende regnskapsperiode og avsettes for forpliktelsene i balansen. Avsetningene tilbakeføres etter hvert som utgiftene påløper.

Avskrivninger

Varige eiendeler bokføres til anskaffelseskost tillagt oppskrivninger og redusert med akkumulerte ordinære avskrivninger og nedskrivninger. Avskrivningssatsene som benyttes er satt ut fra den beregnede økonomiske levetid. Avskrivningene foretas etter den lineære metode. Følgende avskrivningssatser benyttes: kontormaskiner 20 %, inventar 10%, transportmidler 20%, ansatte PC'er 30% og bygninger 2%. IT-utstyr blir kostnadsført i sin helhet i anskaffelsesåret. Avskrivning på oppskrivning gjennomføres med de samme satser som ordinære avskrivninger. Varige eiendeler nedskrives hvis den virkelige verdien er vesentlig lavere enn den bokførte og verdinedgangen ikke anses å være forbigående. Leasingeiendeler avskrives normalt etter annuitetsmetoden.

Pensjoner

Pensjonskostnader er behandlet i samsvar med norsk regnskapsstandard for pensjonskostnader. Regnskapsprinsipper inklusive metoder for vurdering av pensjonsmidlene og aktuar tekniske beregninger fremgår av note 28.

Netto pensjonskostnader inngår i posten lønn, pensjoner og sosiale kostnader i resultatregnskapet. Netto pensjonsmidler inngår i posten forskuddsbetalinger og opptjente inntekter i balansen, mens netto pensjonsforpliktelser inngår i posten annen gjeld og avsetninger.

Skatt

Utsatt skatt og utsatt skattefordel er behandlet i samsvar med foreløpig regnskapsstandard for resultatskatt. Betalbar skatt og endringer i utsatt skatt og i utsatt skattefordel vises som årets skattekostnad i resultatregnskapet. Utsatt skatt beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Positive og negative forskjeller innenfor samme tidsintervall vurderes mot hverandre. Visse poster vurderes likevel særskilt, herunder pensjonsforpliktelser og oppskrivninger. Utsatt skattefordel oppstår når en har midlertidige forskjeller som medfører skattemessige fradrag i fremtiden.

Utsatt skattefordel føres opp som immateriell eiendel i balansen når det er sannsynlig at de skattereduserende elementene vil kunne realiseres.

IFRS

Fokus Bank konsernet forventer med virkning for kvartalsrapporten for første kvartal 2005 å avlegge regnskapet etter de internasjonale regnskapsstandarder, IFRS. Den beløpsmessige effekt av første gangs implementeringen vil bli offentliggjort i Årsberetning 2004.

NOTE 2. UTLÅN OG TAP FORDELT PÅ KUNDESEGMENTER OG BRANSJER

Konsern

mill.kr	Brutto utlån		Garantier		Eksponering ved trekkfasiliteter	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Sektor/næring						
Privatkundemarked	29 492	25 177	48	34	304	341
Næringsliv	27 288	24 892	1 689	1 588	5 918	4 826
Herav:						
Jordbruk/skogbruk	782	853	9	9	109	149
Havbruk/fiske	973	966	76	24	59	90
Industri/bergverk	3 019	2 667	406	497	1 531	959
Olje og gass	303	38	113	166	373	60
Sjøfart	2 773	1 164	57	1	14	13
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	980	971	258	143	364	483
Handel	3 601	3 057	237	194	2 077	1 947
Hotell og restaurant	304	278	15	15	6	14
Eiendomsdrift	11 052	9 336	245	269	748	591
Forretningsmessig tjenesteyting	1 840	2 810	160	149	315	323
Transport, lagring	1 035	2 089	96	109	214	144
Tjenesteytende	626	663	17	12	108	53
Offentlig sektor	326	260	252	40	1 186	865
Utland, finans	843	815	849	762	77	197
Sum konsern (brutto)	57 949	51 144	2 838	2 424	7 485	6 229

mill.kr	Misligholdte lån		Tapsutsatte lån		Spesifiserte tapsavsetninger	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Sektor/næring						
Privatkundemarked	265	378	151	75	192	221
Næringsliv	456	591	1 682	1 228	1 033	994
Herav:						
Jordbruk/skogbruk	19	28	41	10	21	22
Havbruk/fiske	42	39	159	16	101	41
Industri/bergverk	13	37	548	268	220	95
Olje og gass	0	27	23	0	20	35
Sjøfart	34	0	298	344	157	84
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	27	29	28	21	46	59
Handel	59	76	93	78	113	108
Hotell og restaurant	28	26	47	29	60	30
Eiendomsdrift	101	220	262	168	114	165
Forretningsmessig tjenesteyting	34	60	19	23	50	190
Transport, lagring	79	24	72	117	60	97
Tjenesteytende	20	25	92	154	71	68
Offentlig sektor	0	0	0	0	0	0
Utland, finans	29	6	11	95	20	66
Sum konsern (brutto)	750	975	1 844	1 398	1 245	1 281

forts. NOTE 2. UTLÅN OG TAP FORDELT PÅ KUNDESEGMENTER OG BRANSJER

Morbank

mill.kr	Brutto utlån		Garantier		Eksposering ved trekkfasiliteter	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Sektor/næring						
Privatkundemarked	8 130	10 957	48	34	304	341
Næringsliv	22 577	21 398	1 689	1 588	5 918	4 826
Herav:						
Jordbruk/skogbruk	744	818	9	9	109	149
Havbruk/fiske	961	965	76	24	59	90
Industri/bergverk	3 010	2 662	406	497	1 531	959
Olje og gass	303	38	113	166	373	60
Sjøfart	2 773	1 164	57	1	14	13
Bygg og anlegg	941	941	258	143	364	483
Handel	3 486	2 990	237	194	2 077	1 947
Hotell og restaurant	301	273	15	15	6	14
Eiendomsdrift	6 676	6 149	245	269	748	591
Forretningsmessig						
tjenesteyting	1 797	2 719	160	149	315	323
Transport, lagring	1 000	2 062	96	109	214	144
Tjenesteytende	585	617	17	12	108	53
Offentlig sektor	326	260	252	40	1 186	865
Utland, finans	816	815	2 145	2 546	77	197
Sum morbank (brutto)	31 849	33 430	4 134	4 208	7 485	6 229

mill.kr	Misligholdte lån		Tapsutsatte lån		Spesifiserte tapsavsetninger	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Sektor/næring						
Privatkundemarked	246	357	151	75	192	221
Næringsliv	456	591	1 682	1 228	1 033	994
Herav:						
Jordbruk/skogbruk	19	28	41	10	21	22
Havbruk/fiske	42	39	159	16	101	41
Industri/bergverk	13	37	548	268	220	95
Olje og gass	0	27	23	0	20	35
Sjøfart	34		298	344	157	84
Bygg og anlegg, kraft og						
vannforsyning	27	29	28	21	46	59
Handel	59	76	93	78	113	108
Hotell og restaurant	28	26	47	29	60	30
Eiendomsdrift	101	220	262	168	114	165
Forretningsmessig						
tjenesteyting	34	60	19	23	50	190
Transport, lagring	79	24	72	117	60	97
Tjenesteytende	20	25	92	154	71	68
Offentlig sektor	0	0	0	0	0	0
Utland, finans	29	6	11	95	20	66
Sum morbank (brutto)	731	954	1 844	1 398	1 245	1 281

NOTE 3. ENDRING I SPESIFISERTE OG USPESIFISERTE TAPSAVSETNINGER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill. kr	2003	2002
1 545,2	1 281,6	Spesifisert avsetning til dekning av tap på utlån, garantier m.v. 01.01.	1 281,6	1 545,2
		Periodens konstaterte tap på utlån, garantier m.v. hvor		
(395,6)	(231,0)	det tidligere er foretatt spesifisert tapsavsetning	(231,8)	(395,6)
114,8	112,5	Økte spesifiserte tapsavsetninger i perioden	112,5	114,8
293,7	288,8	Nye spesifiserte tapsavsetninger i perioden	288,8	293,7
(276,5)	(206,8)	Tilbakeføring av spesifiserte tapsavsetninger i perioden	(206,0)	(276,5)
1 281,6	1 245,1	Spesifisert avsetning til dekning av tap på utlån, garantier m.v. 31.12.	1 245,1	1 281,6

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
171,6	171,7	Uspesifisert avsetning til dekning av tap på utlån, garantier m.v. 01.01.	172,5	176,9
0,1	(46,1)	Periodens uspesifiserte avsetning til dekning av tap på utlån, garantier m.v.	(46,9)	(4,4)
171,7	125,6	Uspesifisert avsetning til dekning av tap på utlån, garantier m.v. 31.12.	125,6	172,5
171,7	125,6	Herav uspesifisert avsetning til dekning tap på utlån per 31.12.	125,6	171,7
0,0	0,0	Herav uspesifisert avsetning til dekning tap på garantier per 31.12.	0,0	0,8

NOTE 4. TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
(263,6)	(36,5)	Periodens endring i spesifiserte tapsavsetninger	(36,5)	(263,6)
0,1	(46,1)	Periodens endring i uspesifiserte tapsavsetninger	(46,9)	(4,4)
395,6	231,0	Periodens konstaterte tap som det tidligere år er avsatt spesifisert tapsavsetning for	231,8	400,1
20,0	18,9	Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er avsatt spesifisert tapsavsetning for	18,9	20,0
(23,5)	(19,5)	Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	(19,5)	(23,5)
0,0	0,0	Gjeldsettergivelse døtre	0,0	0,0
128,6	147,8	Periodens tapskostnader	147,8	128,6

Netto avsetninger av tap på utlån, garantier m.v.

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
20,0	18,9	Kostnadsførte konstaterte tap	18,9	20,0
114,8	112,5	Økte spesifiserte tapsavsetninger	112,5	114,8
293,7	288,8	Nye spesifiserte tapsavsetninger	288,8	293,7
428,5	420,2	Sum nye tap	420,2	428,5
0,1	(46,1)	Tilbakeførte uspesifiserte tapsavsetninger	(46,9)	(4,4)
(276,6)	(206,8)	Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetninger	(206,0)	(272,1)
152,0	167,3	Sum spesifiserte tap	167,3	152,0
(23,5)	(19,5)	Inngått på tidligere konstaterte tap	(19,5)	(23,5)
0,1	0,0	Økning i/(tilbakeføring av) uspesifiserte tapsavsetninger	0,0	0,1
128,6	147,8	Periodens tapskostnader	147,8	128,6

NOTE 5. UTLÅN OG TAP PR. REGION

mill.kr Region	Brutto utlån 31.12.03				Tap 2003			Ikke inntektsførte renter *)	
	Privat	Næring	Sum	%	Brutto	Inngang **)	Netto	Beløp	%
Region Troms	624	1 453	2 077	7	101	21	80	2	29
Region Midt-Norge	2 810	10 550	13 360	42	135	102	33	3	43
Region Hordaland / Sogn og Fjordane	823	1 376	2 199	7	48	27	21	1	14
Region Rogaland	1 085	3 447	4 532	14	89	30	59	0	0
Region Telemark	811	909	1 720	5	31	16	15	1	14
Region Oslo / Østlandet	1 084	5 843	6 927	22	15	25	(10)	0	0
Ufordelt region	891	141	1 032	3	1	51	(50)	0	0
Felleskapital	2		2	0			0	0	0
Morbank	8 130	23 719	31 849	100	420	272	148	7	100
Datterselskap ***)	21 362	4 738	26 100		0	0	0	0	
Eliminering		0	0						
Konsern	29 492	28 457	57 949		420	272	148	7	

*) "Ikke inntektsførte renter" er renter på engasjement som er definert som misligholdte/usikre. Renter på slike engasjement skal iflg. tapsforskriftene ikke inntektsføres, og reduserer dermed morbankens nettorente. Jfr. definisjon av nullstilte engasjement note 6

***) Inngang består av tilbakeførte tapsavsetninger og inngang på tidligere konstaterte tap.

****) Privatmarked fordeler seg tilnærmet proratorisk som for morbank. Næringsliv er i det vesentlige region Oslo / Østlandet.

NOTE 6. TAPSUTSATTE, MISLIGHOLDTE OG NULLSTILTE ENGASJEMENTER

mill. kr	Totalt Morbank 1)				
	2003	2002	2001	2000	1999
Tapsutsatte engasjement *)2]					
Brutto tapsutsatte engasjement	1 844	1 398	1 383	1 661	514
Spesifiserte tapsavsetninger	718	445	556	434	166
Netto tapsutsatte engasjement	1 126	953	827	1 227	348
Tapsavsetninger i % av brutto tapsutsatte eng.	39	32	40	26	32
Misligholdte engasjement *)3]					
Brutto misligholdte lån	750	975	1 287	1 160	1 150
Spesifiserte tapsavsetninger	527	836	971	743	641
Netto misligholdte lån	223	139	316	417	509
Tapsavsetninger i % av brutto mislighold	70	86	75	64	56
Netto mislighold i % av brutto utlån	0,4	0,3	0,9	1,0	1,3
*) Av disse:					
Nullstilte engasjement 4)					
Brutto misligholdte lån	689	850	1 000	1 035	919
Spesifiserte tapsavsetninger	527	836	971	743	641
Netto misligholdte lån	162	14	29	292	278
Tapsavsetninger i % av brutto mislighold	76	98	97	72	70
Netto mislighold i % av brutto utlån	0,3	0,1	0,1	0,7	0,7
Ikke inntektsførte renter	7	18	28	49	47
Utvikling softlån 5)					
Softlån	3	75	80	113	107

- 1) Tallene for morbank er i det alt vesentlige identiske med konsernets tall.
- 2) Tapsutsatte engasjement er engasjement hvor det ut fra en vurdering av kundens økonomiske situasjon er foretatt en spesifisert tapsavsetning, selv om det ikke foreligger mislighold.
- 3) Engasjement som har overtrekk/restanse, klassifiseres som misligholdt, med mindre forholdet vurderes å være av forbigående karakter.
Dersom lånet har hatt overtrekk i mer enn 90 dager, betraktes det uansett som misligholdt.
- 4) Nullstilte engasjementer er engasjementer hvor det ikke foretas inntektsføring av renter og provisjoner
- 5) Engasjementer hvor det på grunn av kundens økonomiske situasjon er inngått avtale mellom banken og kunden om at det i en periode skal belastes en rente som ligger lavere enn markedsrenten.

NOTE 7. LEASINGAVTALER

Avtaler	mill.kr	2003			2002		
		Privat	Næring	Sum	Privat	Næring	Sum
Fokus Bank		2,9	155,3	158,2	7,2	264,2	271,4
Tap på avtaler	mill.kr	Brutto	Inngang	Netto	Brutto	Inngang	Netto
Fokus Bank		7,4	10,7	(3,3)	6,2	0,0	6,2

Datterselskapet Fokus Finans AS ble fusjonert med Fokus Bank ASA per 01.01.02. Leasingvirksomheten er overført til Nordania Leasing som er en del av Danske Bank, og leasingporteføljen i Fokus Bank ASA vil bli avviklet over restløpetiden.

NOTE 8. UTLÅN GITT SOM ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Gitt ansvarlig lånekapital til andre foretak fordeler seg på:

mill.kr	2003	2002
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0,0	0,0
Obligasjoner og andre rentebærende papirer	0,0	0,0
Sum gitt til finansinstitusjoner	0,0	0,0
Gitt til andre	36,3	35,9
Sum gitt ansvarlig lånekapital	36,3	35,9

NOTE 9. UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
1 119,9	982,9	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	56,3	1 119,9
10 519,8	13 591,4	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	2 741,4	2 357,5
11 639,7	14 574,3	Sum utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 797,7	3 477,4

NOTE 10. ENDRINGER I IKKE INNTEKTSFØRTE RENTER PÅ UTLÅN

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
45,0	48,6	Påløpte, ikke inntektsførte renter på balanseført utlån 01.01	48,6	45,0
(6,5)	(8,0)	Periodens inntektsføring av tidligere perioders renter på utlån	(8,0)	(6,5)
(8,4)	(24,2)	Påløpte, ikke inntektsførte renter på utlån som har gått ut av balansen	(24,2)	(8,4)
18,5	7,2	Periodens påløpte, ikke inntektsførte renter på utlån som er idenifisert som tapsutsatt	7,2	18,5
48,6	23,6	Påløpte, ikke inntektsførte renter på balanseført utlån 31.12.	23,6	48,6

NOTE 11. UTLÅN OG GARANTIER FORDELT PÅ RISIKOGRUPPER

Fokus Bank klassifiserer alle lånekunder etter risiko. Kategorien fastsettes på grunnlag av bl.a. en regnskapsanalyse av kunden. Kategorien gir uttrykk for hvor stor risiko det er for at kunden vil misligholde sine lån. Risikoreduksjonen som skyldes sikkerhetsstillelser er ikke hensyntatt.

Risikoen i porteføljen har i løpet av året vist en tilfredsstillende utvikling.

Bedriftsmarked

Risiko	Brutto utlån		Garantier		Eksponering ved trekkfasiliteter		Spesifiserte tapsavsetninger	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
mill. kr.								
Lav	9 264	9 185	977	1 581	3 223	3 117		
Medium	14 512	11 791	1 549	635	3 605	2 452		
Høy	4 850	4 991	263	174	353	319	1 053	1 060
Sum	28 626	25 967	2 789	2 390	7 181	5 888	1 053	1 060

Personmarked

Kategori	Brutto utlån		Garantier		Eksponering ved trekkfasiliteter		Spesifiserte tapsavsetninger	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
mill. kr.								
Lav	25 140	21 829	36	23	277	310		
Medium	3 573	2 682	11	11	24	29		
Høy	611	666	0	0	2	2	192	221
Sum	29 324	25 177	47	34	303	341	192	221

Uspesifisert tapsavsetning er ikke tilordnet noen bestemt kategori.

Forventet årlig tapsnivå

På bakgrunn av empiriske data over flere år for store norske forretningsbanker kan det forventes et tapsnivå på ca 0,3% - 0,4% av totale utlån over en normal konjunktursyklus. Oppgradering av bankens kredittpolitikk, samt gjennomført og pågående reduksjon av andelen svake engasjement i utlånsporteføljen, tilsier at Fokus Bank over en normal konjunktursyklus ikke vil ha høyere tap enn hva som anses normalt for slike banker.

NOTE 12. INNSKUDD FRA KREDITTINSTITUSJONER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
443,9	1 914,8	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	1 914,8	443,9
6 312,7	11 248,3	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	23 597,2	14 532,0
6 756,6	13 163,1	Sum innskudd fra kredittinstitusjoner	25 512,0	14 975,9

Spesifikasjon av gjeldspostene på de vesentligste valutaer:

Beløpene er omregnet til NOK med kurs pr. balansedagen

USD	1 401,6
SEK	561,0
EUR	2 451,1

Gjennomsnittlig rente for lån og innskudd fra kredittinstitusjoner er 4,52 %.

Fremgangsmåte for beregning av gjennomsnittlig rente er reelle renteutgifter i forhold til gjennomsnittlig kapital.

Ingen konti i denne gruppen har vilkår utover det som er vanlig for gruppen.

NOTE 13. INNSKUDD FRA KUNDER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
28 429,7	27 184,5	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	27 177,0	28 429,7
1 426,9	1 491,2	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	1 491,2	1 426,9
29 856,6	28 675,7	Sum innskudd fra kunder	28 668,2	29 856,6

Spesifikasjon av gjeldspostene på de vesentligste valutaer:

Beløpene er omregnet til NOK med kurs pr. balansedagen

USD	737,9
EUR	143,5
GBP	46,8
SEK	56,3

Gjennomsnittlig rente på innskudd fra kunder er 3,54%.

Fremgangsmåte for beregning av gjennomsnittlig rente er reelle renteutgifter i forhold til gjennomsnittlig kapital.

Ingen konti i denne gruppen har vilkår utover det som er vanlig for gruppen.

NOTE 14. OBLIGASJONSLÅN

Låneinformasjon

Obligasjonslån, pålydende verdi.

mill. kr

Lagt ut	Type	Kurs	Forfall	Valuta Type	Valuta Beløp	NOK Beløp	Rentevikår
26.02.97	Åpent	100	26.02.04	NOK		300,0	Flytende rente med rentegulv
22.10.03	Åpent	100	22.03.04	NOK		400,0	Fast rente 2,84 %
25.09.03	Åpent	100	25.03.04	NOK		562,0	Fast rente 2,73 %
19.06.03	Åpent	100	18.06.04	NOK		160,0	Flytende NOK rente
24.08.98	Åpent	99,26	02.07.04	GBP	12,0	143,6	Fast rente 6,5 %
19.08.97	Åpent	100,01	19.08.04	EUR	127,8	1 076,2	Flytende EUR rente
27.06.03	Åpent	100	27.06.05	NOK		500,0	Flytende NOK ente
01.09.98	Åpent	99,74	01.09.05	USD	250,0	1 684,7	Flytende USD rente
17.12.01	Lukket	100	19.12.05	NOK		85,2	Aksjeindeksert
05.07.02	Lukket	100	05.07.06	NOK		101,0	Aksjeindeksert
22.12.00	Lukket	68,15	22.12.06	NOK		60,2	Aksjeindeksert
15.03.02	Lukket	100	15.03.07	NOK		147,1	Aksjeindeksert
14.03.02	Åpent	100	14.03.08	NOK		300,0	Fast rente 7 %
						5 520,0	

*) Valutabeløpene er omregnet etter midtkurs USD 6,7386, GBP 11,9678 og EUR 8,4205 pr. 31.12.03.

Bankens utstedte obligasjoner er sikret med renteswapper i forholdet en til en.

Obligasjonslån, bokført verdi i NOK.

mill.kr	2003	2002
Obligasjonslån i USD - i NOK (pålydende)	1 684,7	3 826,0
Obligasjonslån i EUR - i NOK (pålydende)	1 076,2	932,1
Obligasjonslånene i GBP - NOK (pålydende)	143,6	134,3
Obligasjonslånene i NOK - (pålydende)	2 615,5	1 473,5
Sum obligasjonslån	5 520,0	6 365,9
Bokført underkurs	(61,3)	(84,5)
I balansen er obligasjonslånene bokført med **)	5 458,7	6 281,4
Bokført sertifikatgjeld utgjør	0,0	0,0
Samlet sum i balansen	5 458,7	6 281,4

*) Bokført verdi er pålydende alle lån. Underkurs og egenbeholdning bokføres på separate konti.

Pr. 31.12.03 har obligasjonslånene en samlet markedsverdi i NOK på 5 458,7 mill. kr.

Pr. 31.12.02 har obligasjonslånene en samlet markedsverdi i NOK på 6 281,4 mill. kr.

forts. NOTE 14. OBLIGASJONSLÅN

Særlige vilkår:

Fokus Bank 05.07.06

Fokus Bank har utstedt et aksjeindeksert obligasjonslån med forfall 05.07.06.

Avkastningen på obligasjonslånet vil være avhengig av kursutviklingen på 2 ulike aksjeindekser.

Avkastningen vil bli utbetalt ved forfall på obligasjonen.

Obligasjonsutstedelsen er sikret med opsjon og rentswap i forholdet 1:1.

Fokus Bank 22.12.06

Fokus Bank har utstedt et aksjeindeksert obligasjonslån med forfall 22.12.06.

Avkastningen på obligasjonslånet vil være avhengig av kursutviklingen på 3 ulike aksjeindekser.

Avkastningen vil bli utbetalt ved forfall på obligasjonen.

Obligasjonsutstedelsen er sikret med opsjon og rentswap i forholdet 1:1.

Fokus Bank 15.03.07

Fokus Bank har utstedt et aksjeindeksert obligasjonslån med forfall 15.03.07.

Avkastningen på obligasjonslånet vil være avhengig av kursutviklingen på en aksjeindeks.

Avkastningen vil bli utbetalt ved forfall på obligasjonen.

Obligasjonsutstedelsen er sikret med opsjon og rentswap i forholdet 1:1.

Gjennomsnittlig rente 2,96 %.

Gjennomsnittlig rente er beregnet som rentekostnader i forhold til gjennomsnittlig kapital i året.

NOTE 15. BANKENS ANSVARLIGE LÅNEKAPITAL

Tallene gjelder morbanken.

Bankens ansvarlige lånekapital bokført til ialt kr 1516,2 mill., er opptatt i utenlandsk valuta.

Låneopptak år	Forfall år	Beløp i valuta		Motverdi mill.kr	Rente- sats	Årets kostnad eks rente	Opprinnelig verdi
1999	2009	USD	75,0 mill	505,4	1,92000	0	589,6
2001	2011	USD	50,0 mill	336,9	2,07000	0	468,6
1997	evigv.	USD	100,0 mill	673,9	1,91824	0	675,5
	Sum	USD	225,0 mill	1 516,2			1733,7

Valutalånene er omregnet med midtkurs USD 6,7386 pr. 31.12.03.

Valutalånene forrentes etter flytende rente med halvårlig justering, og de oppgitte satser er gjeldende satser ved årets utgang.

Valutalånene inngår i bankens valutabalanse (nettoposisjon) og er således til enhver tid sikret mot svingninger i valutakursene.

NOTE 16. SPESIFIKASJON AV EGENKAPITALENDRINGER

Morbank

	Aksje- kapital	Overkurs- fond	Annen innsk. egenkapital	Fond for vurd.forskj	Øvrig egenkapital	Sum
mill. kr						
Fokus Bank ASA 01.01.03	1 499,6	309,4	34,5	123,9	2 219,2	4 186,6
Fusjon Skårersletta Eiendom AS					4,8	4,8
Fusjon Danske Securities ASA			11,4		4,5	15,9
Konsernbidrag fra DDB Fokus Invest AS			8,5			8,5
Disponering av resultat 2003					283,8	283,8
Fokus Bank ASA 31.12.03	1 499,6	309,4	54,4	123,9	2 512,3	4 499,6

Konsern

	Aksje- kapital	Overkurs- fond	Annen innsk. egenkapital	Fond for vurd.forskj	Øvrig egenkapital	Sum
mill.kr						
Fokus Bank Konsern 01.01.03	1 499,6	309,4	45,9	0,0	2 337,6	4 192,5
Korreksjon vedr tidligere år					1,2	1,2
Konsernbidrag fra DDB Fokus Invest			8,5			8,5
Disponering av resultat 2003					296,1	296,1
Fokus Bank Konsern 31.12.03	1 499,6	309,4	54,4	0,0	2 634,9	4 498,3

NOTE 17. KAPITALDEKNING

Iflg. forskrift om minstekrav til kapitaldekning i finansinstitusjoner skal morselskapet og konsernet ha en kapitaldekning tilsvarende 8% av beregningsgrunnlaget.

Pr. 31.12.03 hadde Fokus Bank ASA følgende kapitaldekning:

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
1 500	1 500	Aksjekapital	1 500	1 500
1 819	2 240	Øvrig egenkapital	2 213	1 812
(72)	(64)	Ikke tellende overfin. pensjonsmidler	(64)	(73)
3 247	3 676	Sum kjernekapital	3 649	3 239
869	842	Bokført tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	842	869
0	0	Ikke tellende ansvarlig lånekapital..	0	0
869	842	Sum tellende ansvarlig lånekapital	842	869
676	674	Øvrig tilleggskapital	674	676
1 545	1 516	Sum tilleggskapital	1 516	1 545
4 792	5 192	Brutto ansvarlig kapital	5 165	4 784
0	0	Fradrag	0	0
4 792	5 192	Netto ansvarlig kapital	5 165	4 784
33 397	38 815	Beregningsgrunnlag	49 238	40 379
9,72	9,47	Kjernekapitaldekning	7,41	8,02
14,35	13,38	Kapitaldekning	10,49	11,85

forts. NOTE 17. KAPITALDEKNING

Spesifikasjon av beregningsgrunnlaget:

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
31 622	33 179	Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	43 602	38 604
1 480	4 444	Poster utenom balansen som ikke inngår i handelsporteføljen	4 444	1 480
295	1 192	Poster som inngår i handelsporteføljen	1 192	295
0	0	Beregningsgrunnlag fra valutarisiko	0	0
33 397	38 815	Sum netto beregningsgrunnlag	49 238	40 379

Ansvarlig lånekapital inngår som tilleggskapital etter reglene om kapitaldekning i morbanken med:

Evigvarende ansvarlig lånekapital	673,9
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	842,3
Sum ansvarlig lånekapital	1 516,2*)
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	842,3
Reduksjoner de siste 5 år på tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	0,0
Begrensning etter 50% regelen	0,0
Tellende tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	842,3
Evigvarende ansvarlig lånekapital (inngår i annen tilleggskapital)	673,9
Tellende ansvarlig lånekapital	1 516,2

*) Sum bokført ansvarlig lånekapital i balansen pr. 31.12.03: 1.516,2

Evigvarende lån i USD inngår som øvrig tilleggskapital i kapitaldekningen.

I konsern inngår også andel fra tilknyttede selskaper i kjerne- og tilleggskapitalen.

Spesifikasjon av forskjell mellom kjernekapital og balanseført egenkapital:

Morselskap			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
3 247	3 676	Kjernekapital	3 649	3 239
4 187	4 500	Balanseført egenkapital	4 498	4 192
940	824	Differanse	849	953

Differansen skyldes at fond for vurderingsforskjeller, utsatt skattefordel, overfinansiering pensjonsforpliktelser og andre immaterielle eiendeler, trekkes i fra kjernekapitalen ved beregning av kapitaldekning.

NOTE 18. EIERFORHOLD

Fokus Bank ASA eies i sin helhet av DDB Fokus Invest AS.

Aksjekapitalen pr. 31.12.03 består av totalt 136 324 267 aksjer pålydende kr 11,-

NOTE 19. OBLIGASJONER - SERTIFIKATER

Beholdning av ihendehaverobligasjoner og sertifikater fordeler seg slik:

Morbank		Handelsporteføljen	Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
		Obligasjoner		
518,8	2 353,9	Stats- og statsgaranterte obligasjoner	2 353,9	518,8
0,0	0,0	Utenlandske obligasjoner	0,0	0,0
1 626,3	3 361,8	Andre ihendehaverobligasjoner	3 365,3	1 629,7
2 145,1	5 715,7	Bokført verdi ihendehaverobligasjoner	5 719,2	2 148,5
2 145,1	5 715,7	Markedsverdi ihendehaverobligasjoner	5 719,2	2 148,5
0,0	0,0	Merverdi ihendehaverobligasjoner	0,0	0,0
		Sertifikater		
0,4	3,9	Stats- og statsgaranterte sertifikater	3,9	0,4
139,8	135,0	Kommuner og finansinstitusjoner	135,0	139,8
125,0	130,0	Andre omsettelige sertifikater	130,0	125,0
265,2	268,9	Bokført verdi sertifikater	268,9	265,2
265,2	268,9	Markedsverdi sertifikater	268,9	265,2
0,0	0,0	Merverdi sertifikater	0,0	0,0

Obligasjonene er børsnoterte verdipapirer.

Av sertifikatbeholdningen er det kun sertifikatene utstedt av Den Norske Stat og BN-Kreditt som er børsnotert.

Pålydende verdi på egne obligasjoner er NOK 255,7 mill. (ikke med i ovennevnte oppstilling)

Pålydende verdi på egne obligasjoner er USD 134,7 mill. (ikke med i ovennevnte oppstilling)

Bokført verdi på egne obligasjoner er tilsammen NOK 390,4

Bokførte verdier og markedsverdier er like.

Gjennomsnittlig effektiv rente for handelsporteføljen er 4,63 %.

NOTE 20. TILKNYTTETE SELSKAP

Selskapets navn	Forretnings kontor	Eierandel i prosent	Verdi tatt inn i balansen 31.12.02	Tilgang/ avgang i året	Egen-kapital på ansk. tidspkt	Balanse-ført goodwill	Andel resultat	Mottatt utbytte	Avskrivning goodwill	Verdi tatt inn i balansen 31.12.03
1000 kr										
Eid av Fokus ASA:										
Nordenfjeldske Personforsikring AS										
	Trondheim	39,00	28 869	0	26 084	10 295	12 800	7 800	1 950	31 919
Meglerhuset Nylander AS										
	Trondheim	40,00	3 437	0	0	0	0	0	0	3 437
Aksjer i tilknyttede selskap										
			32 306	0		10 295	12 800	7 800	1 950	35 356

Ingen av selskapene er børsnoterte.

NOTE 21. AKSJER I DATTERSELSKAP

Konsoliderte datterselskap i Fokus Bank ASA

	Forretnings-kontor	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende tilsammen	Eier-andel i prosent	Egen-kapital	Resultat siste år	Bokført verdi
1000 kr								
Kredittinstitusjoner								
Fokus Kreditt AS	Oslo	1 300 000	1 300 000	1 300 000	100,0	1 300 549	158 545	1 300 000
Andre selskaper								
Fokus Eiendomsmegling AS	Skien	1 000	1 000	1 000	100,0	3 338	1 147	1 000
Firstnordic Fondene AS	Oslo	6 000	6 000	6 000	100,0	8 657	217	8 200
Sum								1 309 200

TILGANG / AVGANG DATTERSELSKAPER

Danske Securities ASA og Skårersletta Eiendom AS er begge fusjonert med Fokus Bank ASA.

Fusjonene er gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 01.01.03

Fokus Kredittforsikring AS er avviklet i 2003.

Fokus Bank ASA har ikke solgt datterselskaper ut av konsernet i 2003.

Fokus Eiendomsmegling AS er solgt ut av konsernet 01.01.04

Ingen av selskapene er børsnoterte.

NOTE 22. BEHOLDNING ANDRE LANGSIKTIGE AKSJER OG ANDELER

1000 kr	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende tilsammen	Eier- andel i prosent	Bokført verdi
Eid av Fokus Bank ASA					
Kredittinstitusjoner					
Eksportfinans AS	1 593 500	12 276	128 898	8,09	194 500
Andre selskaper					
Andre selskap netto					126 400
Sum eid av Fokus Bank ASA					
					320 900

NOTE 23. ENDRINGER I REALAKTIVA

mill. kr	Morbank			Konsern			
	Maskiner, inventar og transport- midler	Bankbygninger og andre faste eien- dommer	Immaterielle eiendeler	Maskiner, inventar og transport- midler	Bankbygninger og andre faste eien- dommer	Immaterielle eiendeler	Goodwill
Anskaffelseskostnad 01.01.03	119,6	194,2	0,0	125,3	194,2	0,0	0,0
+ Tilgang dette år	21,3	0,0	0,0	21,3	0,0	0,0	0,0
- Avgang dette år	24,6	23,9	0,0	24,6	23,9	0,0	0,0
Anskaffelseskostnad 31.12.03	116,3	170,3	0,0	122,0	170,3	0,0	0,0
+ Oppskrivninger pr 01.01.03		63,8			63,8		
- samlede av-/nedskrivninger pr. 01.01.03	41,5	127,7	0,0	47,5	127,7	0,0	0,0
- ordinære avskrivninger i år	17,6	3,3	0,0	17,6	3,3	0,0	0,0
- avskrivning på oppskrivning i år		0,1			0,1		
- andre av-/nedskrivninger i år	1,8	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0
+ Avgang avskrivning/nedskrivning i året	24,2	20,3		24,2	20,3		
Bokført verdi 31.12.03	79,6	123,3	0,0	79,3	123,3	0,0	0,0
Bokført gevinst ved salg/avgang	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	
Bokført tap ved salg/avgang	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	
Sats for ordinære avskrivninger	10% - 30%	2%	20% - 30%	10% - 30%	2%	20% - 30%	10%

NOTE 24. INVESTERINGER I OG SALG AV REALAKTIVA 1999 - 2003

mill. kr	Morbank				Konsern			
	Maskiner, inventar og transportmidler		Bankbygninger og andre faste eiendommer		Maskiner, inventar og transportmidler		Bankbygninger og andre faste eiendommer	
	Investert	Solgt	Investert	Solgt	Investert	Solgt	Investert	Solgt
1999	33,4	0,7	6,0	1,4	34,1	0,9	6,5	1,7
2000	56,5	0,8	37,1	0,0	61,0	0,8	37,1	0,0
2001	52,8	10,1	1,1	34,6	52,8	10,4	1,1	34,6
2002	13,8	1,4	0,0	52,3	13,8	1,6	0,0	52,3
2003	21,3	0,5	0,0	9,2	21,3	0,5	0,0	9,2

NOTE 25. OVERTATTE EIENDELER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
1,3	2,3	Aksjer	2,3	1,3
1,3	2,3	Sum overtatte eiendeler	2,3	1,3

NOTE 26. FAST EIENDOM OG LEIEKONTRAKTER

Konsernets eiendomsportefølje er fordelt på 2 kategorier der formålet med og tidsperspektivet knyttet til bruk/realisasjon er avgjørende for klassifisering.

Følgende kategorier er benyttet:

	Bokført verdi mill. kr	Brutto areal m ²	Antall	Bokført verdi pr. m ² (kr)
Egne bygg for bankdrift	117,9	19 900	1	5 924
Funksjonærboliger o.a.e.	5,2	332	10	15 663
Bankbygninger og andre faste eiendommer	123,1	20 232	11	6 084
Tomter	0,2	10 539	2	19

Utnyttelse av fast eiendom:

Arealutnyttelse (m²)

	Eget bruk	Utleid	Ikke utleid
Egne bygg for bankdrift	16 423	3 377	100
Funksjonærboliger o.a.e.	85	247	0
Sum	16 508	3 624	100

Egne bygg for bankdrift

Eiendom som anskaffes for ordinær bankdrift, og hvor Fokus Bank's hovedaktivitet på stedet skal drives fra, inngår i "Egne bygg for bankdrift".

Egne bygg vurderes som en portefølje og er bokført til anskaffelseskost korrigert for ordinære avskrivninger og opp-/nedskrivninger.

Leiekontrakter

Banken har inngått kontrakter om leie av lokaler som i varierende grad benyttes eller er fremleid.

Nettokostnaden for leiekontrakter vedr. lokaler som ikke benyttes av banken, er neddiskontert over restløpetid med 5% for avtaler med lang løpetid, og 3,6% for avtaler med kort løpetid.

NOTE 27. LØNN OG GENERELLE ADMINISTRASJONSKOSTNADER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
388,9	424,9	Lønn	438,0	404,2
48,1	51,4	Pensjoner	50,8	48,3
76,2	85,3	Sosiale kostnader	86,3	76,8
513,2	561,6	Lønnskostnader	575,1	529,3
87,3	74,0	Kontorhold	74,8	88,2
143,2	163,5	Leie- drift EDB	164,6	143,2
135,4	148,1	Andre administrasjonskostnader	151,8	138,2
365,9	385,6	Administrasjonskostnader	391,2	369,6

I regnskapsåret 2003 har gjennomsnittlig antall ansatte i morbank og konsern vært henholdsvis 1000 og 1023.

For morbanken utgjør samlede kostnader til lønn, pensjonsforpliktelser og annen godtgjørelse til administrerende direktør, medlemmer av styret, representantskap, kontrollkomité og øvrige tillitsvalgte kr 4 464 552. Herav utgjør lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør Thomas F. Borgen kr 1 891 763. I tillegg kommer betalt premie til pensjonsordninger kr 541 957.

Administrerende direktør har mottatt 2 312 betingede aksjer i Danske Bank. I tillegg har han mottatt 37 000 opsjoner som et ledd i den generelle opsjonsordningen i Danske Bank konsern. Opsjonene er ikke omsettelige og kan innløses først tre år etter tildeling. Opsjonene inndras ved opphør av ansettelsesforhold.

Det kan gis bonus i form av betingede aksjer til ledende ansatte i Danske Bank konsern. Kriteriene for tildeling er knyttet til oppnådde resultater i de respektive ansvarsområdene. Aksjene tildeles tre år etter det året de er opptjent. Rettigheten bortfaller ved opphør av ansettelsesforhold.

Mellom Fokus Bank ASA og administrerende direktør foreligger, ut over tjenestefri periode, en avtale om en lønnsordning på 2 år ut over oppsigelsestiden.

For øvrig har Fokus Bank ASA ikke forpliktet seg ovenfor administrerende direktør eller styrets formann til å gi særskilt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet.

Administrerende direktør har en vedtektsfestet avtale om pensjonsalder 60 år.

NOTE 28. PENSJONER MORBANK

Fokus Bank ASA har i 2003 opprettet innskuddsbasert pensjon som bankens ordinære pensjonsordning. Alle som er ansatt etter 01.04.03 er innmeldt i denne ordningen. Alle ansatte som var medlemmer av den ytelsesbaserte ordningen fikk anledning til å gå over til innskuddsbasert ordning. 325 personer valgte å skifte pensjonsordning fra 01.01.03.

Bankens ytelsesbaserte ordning er organisert i en egen pensjonskasse. Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Pensjonsmidlene er primært investert i pengemarkedet, obligasjoner og aksjer.

Antall personer som pr. 31.12.03 var med i selskapets pensjonsordninger:

Aktive medlemmer i pensjonskassen	781
Pensjonister i pensjonskassen	641
Innskuddspensjon	375

I tillegg har banken pensjonsforpliktelser som er finansiert over driften. Dette omfatter forpliktelser i forbindelse med førtidspensjoner, tilleggspensjoner og forpliktelser overfor ledere som kan gå av med pensjon før den ordinære pensjonsalderen.

Antall personer som pr. 31.12.03 var med i selskapets pensjonsordning for pensjoner over driften:

Aktive	61
Pensjonister	378

I henhold til GRS standard for pensjonskostander er det beregnet en fremtidig forpliktelse knyttet til AFP ordningen for finansnæringen. AFP ordningen ble utvidet i 1998 ned til 62 år. Alle ansatte omfattes av ordningen, men banken legger 50% uttakssannsynlighet til grunn. Økning i forpliktelsen som følge av redusert pensjonsalder er i henhold til GRS standard for pensjonskostander behandlet som en planendring.

Banken kan da velge mellom å ta kostnaden til utgift straks eller foreta en amortisering over gjennomsnittelig gjennværende løpetid. Alternativet med amortisering er benyttet.

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser:

Økonomiske forutsetninger:	2003	2002
Diskonteringsrente	6,0%	6,0%
Lønnsregulering	3,0%	3,0%
Regulering av løpende pensjon	3,0%	3,0%
Regulering av folketrygdens grunnbeløp	2,0%	2,0%
Regulering av fripoliser	2,0%	2,0%
Avkastning på pensjonsmidler	7,0%	7,0%

forts. NOTE 28. PENSJONER MORBANK

Pensjonskassen

Pensjonskassen:	2003	2002
mill. kr		
Opptjente pensjonsforpliktelser	920,8	884,3
Pensjonsmidler *)	(879,7)	(916,2)
Utsatt forpliktelse ved (tap)/gevinst	(104,1)	(39,7)
Under-/over-finansiert pensjonsforpliktelse	(63,0)	(71,6)

Årets pensjonskostnad pensjonskassen	2003	2002
Årets pensjonsopptjening	26,8	26,9
Rentekostnad	51,6	49,4
Avkastning på pensjonsmidler	71,4	60,9
Resultatført estimatavvik	1,6	0,0
Årets pensjonskostnad	8,6	15,4

*) Det er for 2003 benyttet virkelig verdi på midlene.

Pensjoner over driften

Nåverdi av pensjoner over drift	2003	2002
mill. kr		
Førtidspensjoner mv.	82,3	89,4
AFP total forpliktelse	125,8	109,6
utsatt forpliktelse	(17,8)	(20,2)
AFP forpliktelse over driften	108,0	89,4
Totale bokførte forpliktelser	190,3	178,8

Årets pensjonskostnad over drift	2003	2002
Netto endring førtidspensjoner	(7,1)	(6,9)
Netto endring AFP	18,6	15,1
Årets pensjonsutbetalinger over drift	25,6	24,7
Innskuddsbasert pensjon	5,7	0,0
Årets pensjonskostnad over drift	42,8	32,9

NOTE 29. LÅN TIL TJENESTE- OG TILLITSMENN

Pr.31.12.03 utgjorde utlån til ansatte 806,8 mill. kroner.

Av dette utgjorde utlån til bolig 782,1 mill. kroner.

Ansatte får en subsidiert rente, som er beste kunderente fratrukket 0,75 prosentpoeng.

Rentesubsidiering av lån til ansatte utgjorde 5,7 mill kroner i 2003.

I ovennevnte tallstørrelser inngår både tillitsmenn, ansatte, tidligere ansatte som etter avtale fortsatt har ansattebetingelser og bankens pensjonister.

Subsidiert rente reduserer bankens nettorente.

Gjennomsnittlig rente til ansatte lå 0,9 % over gjennomsnittlig marginal inntakskost i 2003.

Lån til adm.dir., direksjonen, medlemmer av styret, representantskap og kontrollkomité:

Thomas F. Borgen	301 850
Terje Svendsen	730 300
Bjørn Arnestad	2 705 000

Øvrige medlemmene av styret, representantskap og kontrollkomité har ikke lån eller sikkerhetsstillelser pr. 31.12.03.

NOTE 30. RENTEINNTEKTER OG RENTEKOSTNADER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
802,2	572,1	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	424,4	763,7
3 430,2	2 865,5	Renter av utlån til og fordringer på kunder	3 892,1	4 279,9
119,9	194,1	Renter på obligasjoner og sertifikater og andre verdipapirer	194,1	119,9
4 352,3	3 631,7	Renteinntekter	4 510,6	5 163,5
623,6	800,2	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	1 703,5	1 475,7
2 385,1	1 600,2	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	1 243,0	2 145,8
204,2	162,1	Renter på utstedte verdipapirer	162,1	204,2
49,7	34,4	Renter på ansvarlig lånekapital	34,4	49,7
6,6	15,5	Andre rentekostnader	39,8	6,7
47,4	42,2	Avgift til sikringsfondet	42,2	47,4
3 316,6	2 654,6	Rentekostnader	3 225,0	3 929,5

NOTE 31. ANDRE DRIFTSINNETEKTER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
22,4	9,7	Inntekter av aksjer og andre verdipapirer	9,7	22,4
5,1	10,7	Inntekter av eierinteresser i tilknyttede selskaper	10,7	5,1
140,7	220,2	Inntekter av eierinteresser i konsernselskap	0,0	0,0
168,2	240,6	Utbytte og andre inntekter av verdipapirer	20,4	27,5
31,0	34,9	Garantiprovisjon	20,5	21,5
13,6	76,5	Kredittformidling	20,4	21,1
51,8	47,3	Verdipapiromsetning og forvaltning	56,8	71,8
210,5	229,5	Betalingsformidling	243,9	210,5
6,3	7,3	Forsikringstjenester	7,3	6,3
53,7	5,4	Annen virksomhet	5,4	4,6
366,9	400,9	Provisjons- og gebyrinntekter	354,3	335,8
5,1	4,5	Verdipapiromsetning og forvaltning	7,6	5,1
63,2	60,0	Betalingsformidling	60,2	59,6
68,3	64,5	Provisjons- og gebyrkostnader	67,8	64,7
5,5	16,0	Netto gevinst/tap på sertifikat,obl. ol.	16,0	5,5
(0,8)	8,2	Netto gevinst/tap på aksjer o.a. verdipap.	8,2	(0,8)
4,7	24,2	Netto gevinst/tap på verdipapirer	24,2	4,7
47,0	56,7	Netto gevinst/tap valuta og derivater	51,1	44,0
51,7	80,9	Netto kursgevinster	75,3	48,7
15,4	15,1	Driftsinntekter eiendommer	10,5	16,6
0,0	0,0	Gevinst ved salg av anleggsmidler	0,0	0,0
54,2	53,1	Andre driftsinntekter	55,2	54,3
69,6	68,2	Andre driftsinntekter	65,7	70,9
588,1	726,1	Sum andre driftsinntekter	447,9	418,2

NOTE 32. ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
80,3	85,6	Husleiekostnader	86,2	80,9
1,0	1,0	Eiendomsavgifter	1,0	1,0
5,2	3,7	Vedlikehold EDB	4,3	5,2
0,1	0,6	Tap ved salg av varige driftsmidler	0,6	0,1
14,1	11,4	Kontanthåndtering	11,4	14,1
34,6	26,4	Drift/vedlikehold eiendommer	26,4	34,6
53,8	58,1	Andre driftskostnader	61,9	61,1
189,1	186,8	Sum	191,8	197,0

Konsernet Fokus Bank har i løpet av 2003 utbetalt kr 1 142 416 til ekstern revisor vedrørende regnskapsåret 2003. Herav utgjør revisjonsrelaterte tilleggstenester kr 391 113

NOTE 33. RESTLØPETID FOR HOVEDPOSTER PR. 31.12.03

mill. kr	Inntil 1 måned	Fra 1 - 3 måneder	Fra 3 mnd. til 1 år	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år	Uten restløpetid	TOTALT
EIENDELER NOK							
Kontanter og fordringer på sentralbanker, og gj.brev som kan refinansieres i sentralbanker	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	170,5	170,5
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	455,0	4,2	75,0	583,0	0,0	383,2	1 500,4
Utlån til og fordringer på kunder	9 659,4	295,1	1 516,4	882,3	41 581,8	0,0	53 935,0
Obligasjoner og sertifikater og andre rentebærende verdipapirer	318,4	2 955,8	2 943,8	19,8	6,0	0,0	6 243,8
Øvrige eiendeler med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eiendeler uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 753,7	1 753,7
Sum eiendeler NOK	10 432,8	3 255,1	4 535,2	1 485,1	41 587,8	2 307,4	63 603,4
GJELD OG EGENKAPITAL NOK							
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 231,3	3 490,0	2 200,0	8 990,5	1 273,5	2 787,6	21 972,9
Innskudd fra og gjeld til kunder	27 360,2	1,5	22,7	261,5	1,6	0,0	27 647,5
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0,0	1 262,0	160,0	1 132,1	0,0	0,0	2 554,1
Øvrig gjeld med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjeld uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 762,6	1 762,6
Ansvarlig lånekapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egenkapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4 498,3	4 498,3
Sum gjeld & egenkapital NOK	30 591,5	4 753,5	2 382,7	10 384,1	1 275,1	9 048,5	58 435,4
EIENDELER VALUTA							
Kontanter og fordringer på sentralbanker, og gj.brev som kan refinansieres i sentralbanker	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,7	11,7
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	785,4	308,9	51,4	151,6	0,0	0,0	1 297,3
Utlån til og fordringer på kunder	615,5	139,2	32,6	71,0	1 785,4	0,0	2 643,7
Obligasjoner og sertifikater og andre rentebærende verdipapirer	0,0	134,7	0,0	0,0	0,0	0,0	134,7
Øvrige eiendeler med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eiendeler uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57,2	57,2
Sum eiendeler VALUTA	1 400,9	582,8	84,0	222,6	1 785,4	68,9	4 144,6
GJELD OG EGENKAPITAL VALUTA							
Gjeld til kredittinstitusjoner	416,1	421,0	499,3	1 852,8	343,2	6,7	3 539,1
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 018,7	0,6	0,0	1,4	0,0	0,0	1 020,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0,0	0,0	1 219,9	1 684,7	0,0	0,0	2 904,6
Øvrig gjeld med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjeld uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	332,0	332,0
Ansvarlig lånekapital	0,0	0,0	0,0	0,0	1 516,2	0,0	1 516,2
Egenkapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum gjeld & egenkapital VALUTA	1 434,8	421,6	1 719,2	3 538,9	1 859,4	338,7	9 312,6
Netto likviditetseksponeering							
Balanseposter totalt	(20 192,6)	(1 337,2)	517,3	(12 215,3)	40 238,7	(7 010,9)	0,0
INNBETALING/UTBETALING IKKE							
BALANSEFØRTE FINANSIELLE DERIVATER							
Norske kroner	82,3	(740,1)	(1 134,4)	(3 105,1)	0,0	0,0	(4 897,3)
Utenlandsk valuta	(85,4)	718,7	1 031,9	2 350,4	0,0	0,0	4 015,6
Nettosum alle poster	(20 195,7)	(1 358,6)	414,8	(12 970,0)	40 238,7	(7 010,9)	(881,7)

NOTE 34. AVTALT TIDSPUNKT FOR ENDRING AV RENTEBETINGELSER PÅ HOVEDPOSTER PR. 31.12.03

mill. kr	Inntil 1 måned	Fra 1 - 3 måned	Fra 3 mnd. til 1 år	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år	Uten rente- eksponering	TOTALT
EIENDELER NOK							
Kontanter og fordringer på sentralbanker, og gj.brev som kan refinansieres i sentralbanker	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	170,5	170,5
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	454,8	662,2	0,0	0,0	0,0	383,4	1 500,4
Utlån til og fordringer på kunder	26 464,2	16 505,0	1 143,0	8 784,1	1 038,7	0,0	53 935,0
Obligasjoner og sertifikater og andre rentebærende verdipapirer	318,4	2 955,8	2 943,8	19,8	6,0	0,0	6 243,8
Øvrige eiendeler med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eiendeler uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 753,7	1 753,7
Sum eiendeler NOK	27 237,4	20 123,0	4 086,8	8 803,9	1 044,7	2 307,6	63 603,4
GJELD OG EGENKAPITAL NOK							
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 874,7	12 740,0	3 490,5	0,0	0,0	1 867,7	21 972,9
Innskudd fra og gjeld til kunder	27 647,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27 647,5
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0,0	2 060,7	160,0	333,4	0,0	0,0	2 554,1
Øvrig gjeld med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjeld uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 762,6	1 762,6
Ansvarlig lånekapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egenkapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4 498,3	4 498,3
Sum gjeld & egenkapital NOK	31 522,2	14 800,7	3 650,5	333,4	0,0	8 128,6	58 435,4
EIENDELER VALUTA							
Kontanter og fordringer på sentralbanker, og gj.brev som kan refinansieres i sentralbanker	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,7	11,7
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	317,1	376,2	51,4	0,0	0,0	552,6	1 297,3
Utlån til og fordringer på kunder	2 489,1	154,6	0,0	0,0	0,0	0,0	2 643,7
Obligasjoner og sertifikater og andre rentebærende verdipapirer	0,0	134,7	0,0	0,0	0,0	0,0	134,7
Øvrige eiendeler med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eiendeler uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57,2	57,2
Sum eiendeler VALUTA	2 806,2	665,5	51,4	0,0	0,0	621,5	4 144,6
GJELD OG EGENKAPITAL VALUTA							
Gjeld til kredittinstitusjoner	614,8	2 273,9	650,4	0,0	0,0	0,0	3 539,1
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 020,1	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1 020,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0,0	2 761,0	143,6	0,0	0,0	0,0	2 904,6
Øvrig gjeld med restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjeld uten restløpetid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	332,0	332,0
Ansvarlig lånekapital	0,0	1 516,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1 516,2
Egenkapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum gjeld & egenkapital VALUTA	1 634,9	6 551,7	794,0	0,0	0,0	332,0	9 312,6
Netto renteeksponering							
Balansposter Totalt	(3 113,5)	(563,9)	(306,3)	8 470,5	1 044,7	(5 531,5)	0,0
IKKE BALANSEFØRTE FINANSIELLE DERIVATER SOM PÅVIRKER RENTEEKSPONERINGEN							
Norske kroner	435,6	(113,5)	(1 721,3)	(9 873,4)	(1 542,3)	0,0	(12 814,9)
Utenlandsk valuta	(16,6)	913,4	1 019,2	1 282,1	0,0	0,0	3 198,1
Nettosum alle poster	(2 694,5)	236,0	(1 008,4)	(120,8)	(497,6)	(5 531,5)	(9 616,8)

OPPLYSNINGER OM RENTERISIKOFØLSOMHET PR. ÅRSSLUTT

Resultateffekter ved en renteøkning på 1 prosent.	HANDEL	BANK	TOTALT
Resultateffekt ved 1.0% renteøkning	(7 089,0)	(1 178,0)	(8 267,0)

Tallene viser hvilken netto resultateffekt banken vil få dersom renten for alle netto renteposisjoner pr. valutasort øker med 1 prosent.

NOTE 35. SKATTER MORBANK

Ved utgangen av regnskapsåret eksisterer det midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier. Det er beregnet utsatt skatt/ utsatt skattefordel på grunnlag av disse forskjellene.

ÅRETS SKATTEKOSTNAD I RESULTATREGNSKAPET FREMKOMMER SLIK:	31.12.03	31.12.02
	mill. kr	mill. kr
Betalbar skatt på årets resultat	0,0	0,0
Brutto endring utsatt skatt norske selskaper	118,6	114,6
Årets totale skattekostnad	118,6	114,6
Herav henført til ekstraordinært resultat	0,0	0,0
Skattekostnad ordinært resultat	118,6	114,6

BETALBAR SKATT I ÅRETS SKATTEKOSTNAD FREMKOMMER SLIK:		
Ordinært resultat før skattekostnad	402,4	557,2
Ekstraordinært resultat før skatt	0,0	0,0
Permanente forskjeller	+/- 4,5	1,1
Endring midlertidige forskjeller	+/- (406,9)	(558,3)
Grunnlag betalbar skatt norske selskaper	0,0	0,0
Betalbar skatt 1)Skattesats:28%	0,0	0,0
Godtgjørelse på mottatt utbytte norske selskaper	0,0	0,0
Betalbar skatt årets resultat norske selskaper	0,0	0,0
Betalbar skatt årets resultat utenlandske selskaper	0,0	0,0
Sum betalbar skatt på årets resultat	0,0	0,0

1) BETALBAR SKATT I BALANSEN FREMKOMMER SLIK:

Betalbar skatt på årets resultat	0,0	0,0
Betalbar skatt på avgitt konsernbidrag	0,0	0,0
Sum betalbar skatt	0,0	0,0

SPESIFIKASJON AV GRUNNLAG FOR UTSATT SKATT/UTSATT SKATTEFORDEL:

Forskjeller som skal utlignes:		
Anleggsmidler	+/- (1 735,9)	(1 925,5)
Omløpsmidler	+/- (277,8)	(477,7)
Gjeld	+/- (270,4)	(227,8)
Underskudd til fremføring	- 0,0	(44,8)
Sum	(2 284,1)	(2 675,8)
Utsatt (skattefordel) / Utsatt skatt i balansen	Skattesats: 28%	(639,5) (749,2)

FORSKJELLER SOM IKKE UTLIGNES:

Anleggsmidler	- 0,0	0,0
Omløpsmidler	- 0,0	0,0
Gjeld	- 0,0	0,0
Underskudd til fremføring	+ 0,0	0,0
Sum	0,0	0,0
Utsatt skattefordel	Skattesats: 28%	0,0 0,0

UTSATT SKATTEFORDEL (-) / UTSATT SKATT (+) I BALANSEN FREMKOMMER SLIK:

Utsatt skattefordel (-) / utsatt skatt (+)	(639,5)	(749,2)
Utsatt skattefordel på motatt konsernbidrag	3,3	0,0
Sum utsatt (skattefordel) / utsatt skatt i balansen	(636,2)	(749,2)

UTSATT SKATTEFORDEL I KONSERNREGNSKAPET:

En rekke av selskapene i konsernet har negative midlertidige forskjeller. Netto utsatt skattefordel pr. 31.12.03 er balanseført med kr 643,2 mill.

NOTE 36. GARANTIANSVAR, PANTSTILLELSER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill. kr	2003	2002
1 521	1 031	Betalingsgarantier	1 031	1 521
233	863	Kontraktsgarantier	863	233
2 025	1 332	Lånegarantier	36	241
104	343	Garantier for skatter m.v.	343	104
325	565	Annet garantiansvar	565	325
4208	4134	Garantiansvar	2838	2424
Pantstillelser				
1 598	3 240	Statsobligasjoner og sertifikater til en samlet bokført verdi av	3 240	1 598
Er stillet som sikkerhet for:				
0	0	Konsernets eiendoms- og fondsvirksomhet på ialt	0	0
1 598	3 240	Dagslånsramme i Norges Bank på i alt	3 240	1 598

Fokus Bank ASA har stilt en garanti til Forretningsbankenes Sikringsfond.

Pr. 01.01.04 er beløpet kr 268 705 000.

NOTE 37. FORHOLDET TIL DATTERSELSKAP

I morbankens balanse inngår følgende mellomværender med datterselskap:

mill.kr	2003	2002
UTLÅN OG ANDRE FORDRINGER		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	11 776,6	8 162,0
Andre fordringer	265,9	194,5
Samlede utlån og andre fordringer	12 042,5	8 356,5
INNSKUDD OG ØVRIG GJELD		
Gjeld til kredittinstitusjoner	54,4	420,2
Samlede innskudd og annen gjeld	54,4	420,2
Garantier	1 296,0	1 784,0

NOTE 38. AVSETNINGER TIL FORPLIKTELSER OG KOSTNADER

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill.kr	2003	2002
178,8	190,3	Pensjonsforpliktelser	190,4	178,8
0,0	0,0	Uspesifiserte avsetninger på garantiansvar	0,0	0,0
332,0	0,0	Avsatt utbytte	0,0	332,0
18,1	14,0	Andre avsetninger til forpliktelser og kostnader	14,0	18,1
528,9	204,3	Sum avsetninger til forpliktelser og kostnader	204,4	528,9

NOTE 39. FINANSIELLE DERIVATER OG FINANSIELL RISIKOSTYRING

1 000 kr

Finansielle derivater er samlebetegnelsen for avtaler hvis verdi avhenger av et eller flere finansielle produkter.

Fokus Bank inngår slike avtaler for fastsettelse av fremtidige valutakurser og rentevilkår både som en tjeneste for bankens kunder og ut fra eget forretningsmessig behov.

SIKRINGSFORRETNINGER

Valutaderivater og rentederivater brukes aktivt for sikring av poster i balansen for å begrense kurs- og renterisiko. Forretninger som gjøres for sikring blir ved kontraktsinngåelse merket og tatt ut av bankens tradingportefølje, men de rapporteres inn i bankens totale kurs- og renteposisjoner. Alle andre finansielle derivater betegnes som handelsforretninger.

Pr. 31. 12. 03 var omfang av bankens utestående finansielle derivater følgende:

	Nominelle verdier 2003		Virkelig verdi 2003	
	Sikring	Handel	Sikring	Handel
Valutaderivater				
Valutaterminforretninger	845 115	38 262 950	24 061	4 428
Kjøpte valutaopsjoner		323 395		(15 176)
Solgte valutaopsjoner		323 395		15 500
Valuta og rentebytteavtaler	3 578 463	1 975 577	(3 450)	(4 378)
Rentederivater				
FRA kjøp	500 000		(2 970)	
FRA salg	500 000		3 191	
Futures				
Rentebytteavtaler	9 909 600	20 971 584	(646 075)	(135 921)
Kjøpte renteopsjoner	55 000	2 968 912		20 337
Solgte renteopsjoner		2 968 912		(19 200)

Kommentarer til tallene

Interne transaksjoner er ikke tatt med. Kun den ene siden av valutarelaterte kontrakter er tatt med, dvs. den siden institusjonen skal motta.

Den nominelle verdien beregnes ut fra kontraktsbeløpet som ligger til grunn for renteberegning eller som ligger til grunn for en mulig fremtidig valutaveksling.

Kontraktsbeløpene i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner til gjeldende kurs pr. årsskiftet.

forts. NOTE 39. FINANSIELLE DERIVATER OG FINANSIELL RISIKOSTYRING

KREDITT- OG MARKEDSRISIKO

Hele bankens eksponering i valuta- og renteinstrumenter er kreditteksponert. De vesentlige poster gjøres i hovedsak med eieren Danske Bank. Handel i instrumentene kredittbehandles i bankens ordinære kredittkomitéer. De enkelte motparter kredittvurderes og innvilges rammer iht den kredittrisiko det er naturlig at disse kan ha i denne type instrumenter. Innenfor rammen spesifiseres hvilke produkter den enkelte motpart kan benytte. Produktene veies innenfor rammen med forskjellig vekt hensyntatt den iboende kredittrisiko for de enkelte produkter. Bankens valutasystem oppdateres med kundenes rammeutnyttelse innenfor hvert produkt og gruppe av produkter.

Tildelte rammer blir overvåket for å unngå overskridelser.

Det er jevnlig kontroll med kredittgivning ved rapportering mellom kredittkomitéer og valutaavdeling på utnyttelse av rammer samt at rammene opprettholdes.

Motregning av kontrakter er avtalt med andre banker. For andre kunder søkes det å etablere motregningsavtaler, samtidig som denne type forretninger også omfattes av etablerte sikkerheter.

Pr. 31. 12. 03 var omfang av bankens kredittekvivalente verdier:

	Sikring	Handel	Totalt
Valutaderivater			
Valutaterminforretninger	32 573	1 130 426	1 162 999
Valutaopsjoner	0	8 833	8 833
Valuta og rentebytteavtaler	131 771	92 063	223 834
Rentederivater			
FRA	2 970		2 970
Futures	0	0	0
Rentebytteavtaler	138 230	740 487	878 717
Renteopsjoner	0	36 587	36 587
Totalt	305 544	2 008 396	2 313 940

Den kredittekvivalente verdi beregnes som sum av risikoen knyttet til kontrakter som ut fra dagens markedsverdi gir en gevinst til banken og sannsynligheten for en ytterligere gevinst som følger av fremtidig utvikling av markedsverdier.

Kontraktbeløpene i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner til gjeldende kurs pr. årsskiftet.

Markedsrisiko begrenses gjennom avgrensede handlerammer og kontinuerlig rapportering og oppfølging av utsatte kurs- og renteposisjoner. Posisjonsrammer er satt opp på seksjons- og avdelingsnivå gjennom rammeverk gitt fra bankens styre og administrasjon. Ramme for valutaposisjon følger i hovedsak Norges Banks anbefalinger og begrensninger. Ramme for renteposisjon er satt til et nivå som avgrenser risikoen, samtidig som daglig drift ikke blir skadelidende.

Alle renteposisjonsrammer blir styrt etter sensitivetsrammer med fordeling på gap. Kapitalmarkedsavdelingen foretar ordinær overvåking av driften. I tillegg blir det foretatt oppfølging/overvåking av posisjonsrammene på oppgjørsavdelingen.

Posisjoner i egenkapitalinstrumenter blir styrt gjennom handlerammer som følges opp av utførende enhet og oppgjørsavdeling. Bankens likvidetsrisiko blir styrt gjennom forskrifter og interne rammeverk for hvordan sammensetningen av bankens funding skal være. Rammene følges opp daglig av ansvarlig samt gjennom månedlig rapportering til bankens ledelse.

forts. NOTE 39. FINANSIELLE DERIVATER OG FINANSIELL RISIKOSTYRING

KURSFØLSOMHET VALUTA PR. ÅRSSLUTT

Resultateffekter ved kursendring i vår disfavør

	HANDEL	BANK	TOTALT
Alle valutasorter	9 912	0	9912
1,0 % endring	99	0	99

Tallene viser hvilken resultateffekt banken vil få dersom kursen for alle netto posisjoner pr. valutasort går i vår disfavør. Sum av absoluttverdiene pr. valutasort brukes for å beregne denne resultateffekten.

LÅNEFORPLIKTELSER

Banken har forpliktet seg til fremtidige transaksjoner som kan resultere i at banken påtar seg en kreditteksponering.

Pr. 31.12.03 utgjorde disse forpliktelsene 6,602 mill. norske kroner utover de beløp som fremkommer i bankens balanse.

NOTE 40. BETINGEDE UTFALL

Banken er som følge av den ordinære virksomhet involvert i rettsvister og saksbehandling vedrørende omtvistede krav, herunder erstatningskrav rettet mot banken. Kravene er vurdert i samsvar med norsk regnskapsstandard om betingede utfall. Det er vurdert som ikke sannsynlig at de fremsatte krav vil innebære vesentlige erstatningsutbetalinger.

Det er følgelig ikke foretatt særskilt avsetning for slike forhold i regnskapet.

NOTE 41. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Morbank			Konsern	
2002	2003	mill. kr	2003	2002
4 631	3 559	Rente- og provisjonsinnbetalinger	4 433	5 392
3 358	2 676	Rente- og provisjonsutbetalinger	3 413	3 752
550	641	Andre driftsinnbetalinger	486	384
1 015	1 086	Andre driftsutbetalinger	1 094	1 251
23	20	Inngått på tidligere avskrevne fordringer	20	23
0	0	Betalte skatter	0	0
831	458	Netto kontantstrøm fra drift	432	796
		Reduksjon/(økning) i utlån til og innskudd fra		
(4 496)	(1 785)	kreditinstitusjoner	1 830	2 000
1 126	1 331	Reduksjon/(økning) i utlån	(7 055)	(6 118)
400	(149)	Reduksjon/(økning) i andre fordringer	(8)	241
		Økning/(reduksjon) i lån og innskudd fra		
3 974	6 407	kreditinstitusjoner	10 536	4 404
2 913	(1 181)	Økning/(reduksjon) i innskudd fra kunder	(1188)	3 008
0	0	Økning/(reduksjon) i sertifikatgjeld	0	0
545	236	Økning/(reduksjon) i øvrig gjeld	185	860
4 462	4 859	Netto kontantstrøm fra løpende finansiell virksomhet	4 300	4 395
		Investeringer i anleggsmidler		
(38)	(734)		(139)	(14)
135	59	Salg av anleggsmidler	59	196
97	(675)	Netto kontantstrøm fra investeringer	(80)	182
		Økning/(reduksjon) i obligasjonsgjeld		
(3 463)	(823)		(823)	(3 463)
(464)	(49)	Økning/(reduksjon) i ansvarlig lånekapital	(48)	(464)
0	0	Tilført aksjekapital/preferansekapital	0	0
(36)	17	Endringer i egenkapitalen	6	(21)
(3 963)	(855)	Netto kontantstrøm fra langsiktig finansiering	(865)	(3 948)
1 427	3 787	Netto endring i kontanter og kortsiktige plasseringer	3 787	1 425
		Reduksjon/(økning) i kontanter		
(47)	12		12	(47)
0	(332)	Utbetalt utbytte for forrige år	(332)	0
(1 380)	(3 467)	Nettokjøp/(salg) av kortsiktige verdipapirer	(3 467)	(1 380)
(1 427)	(3 787)	Sum endring i kontanter og kortsiktige plasseringer	(3 787)	(1 425)

KPMG AS

Fjordgata 68
N-7010 TrondheimTelephone +47 73 80 21 00
Fax +47 73 80 21 20
www.kpmg.no
Enterprise NO 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen og representantskapet i Fokus Bank ASA

REVISJONSBERETNING FOR 2003**Ledelsens ansvar og revisors oppgave**

Vi har revidert årsregnskapet for Fokus Bank ASA for regnskapsåret 2003, som viser et overskudd på kr 283,8 millioner for morselskapet og et overskudd på kr 296,1 millioner for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling, noteopplysninger og konsernregnskap. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og administrerende direktør. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Grunnlag for vår uttalelse

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Uttalelse

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for selskapets og konsernets økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Trondheim, 30. januar 2004

KPMG AS

Hallvard Strømme
Statsautorisert revisor

TIL REPRESENTANTSKAPET OG GENERALFORSAMLINGEN I FOKUS BANK ASA

Styrets vurdering, slik denne fremgår av styrets årsberetning og det fremlagte årsregnskap, er etter kontrollkomiteens oppfatning dekkende for bankens og konsernets økonomiske stilling.

Under henvisning til kontrollkomiteens beretning for 2003 og revisjonsberetning fra KPMG AS av 30. januar 2004 anbefaler kontrollkomiteen representantskapet å tilrå at generalforsamlingen godkjenner bankens og konsernets resultatregnskap og balanse i henhold til styrets forslag.

Trondheim, 10. februar 2004

Christen Mellbye Gjesdahl

Ole Høyland

Per Fr. Anderssen